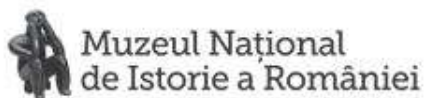

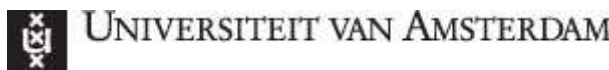
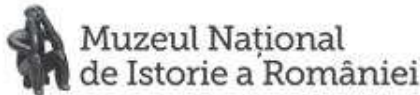

Descoperind arheologii din România 2012-14

Corina Borș, Paul Damian
Muzeul Național de Istorie a României
Publicat în septembrie 2014

Întregul conținut copyright © 2014 Corina Borș și Paul Damian.

ASSOCIAÇÃO PROFISSIONAL DE ARQUEÓLOGOS

Faculty of History and Philosophy

Această lucrare este autorizată prin utilizarea Creative Commons Attribution 3.0 Unported License.

Pentru a vizualiza o copie a acestei licențe, vă rugăm să acesați adresa

<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/> sau să adresați o scrisoare către

Creative Commons, 444 Castro Street, Suite 900, Mountain View, California, 94041, USA.

În conformitate cu termenii acestei licențe, **sunteți îndreptățit să:**

- **să împărțiți** – să copiași, să distribuiți și să transmiteți această lucrare
- **să reutilizați** – să adaptați această lucrare
- să utilizați din punct de vedere comercial această lucrare

Cu respectarea următorilor termeni / următoarelor condiții:

- **atribuire / recunoaștere** — Dvs. trebuie să atribuiți / să recunoașteți această lucrare în maniera specifică autorului sau deținătorului licenței (dar fără a putea în nici un fel să afirmați / sugerați că aceștia vă susțin sau vă promovează pe Dvs. sau utilizarea acestei lucrări de către Dvs.).

Înțelegând faptul că:

- **Renunțare / obligația de scutire** — asupra oricăror dintre condițiile de mai sus se poate renunța în cazul în care obțineți permisiunea de la deținătorii dreptului de copyright.
- **Domeniu Public** — acolo unde lucrarea sau oricare dintre elementele sale se află în domeniul public în accepțiunea prevederilor legale aplicabile, acest statut nu este afectat în nici un fel de către această licență.
- **Alte drepturi** — următoarele drepturi nu sunt afectate de către această licență:
 - utilizarea / distribuirea / recunoașterea de către Dvs. cu bună credință a drepturilor de copyright în legătură cu această lucrare sau oricare alte excepții și limitări aplicabile dreptului de copyright;
 - drepturile **morale** ale autorilor;
 - drepturile pe care alte persoane le pot deține fie în legătură cu lucrarea însăși sau asupra felului în care lucrarea este utilizată, ca de exemplu drepturile de **publicitate** sau de confidențialitate.

Notă — În cazul oricărei reutilizări sau distribuirii a acestei lucrări trebuie să aduceți în mod clar la cunoștința celorlalți termenii licenței care protejează această lucrare.

Editorul a întreprins toate demersurile cu bună credință pentru elaborarea acestei lucrări și informația prezentată în cadrul său trebuie luată ca atare. Muzeul Național de Istorie a României nu oferă nici un fel de garanții cu privire la acuratețea sau integritatea conținutului acestei lucrări și denunță în chip explicit orice garanții cu privire la calitatea comercială în orice scop și nu poate fi făcut responsabil în nici un fel pentru nici un fel de pierdere comercială de profit sau de orice alt fel, inclusiv dar fără a se limita la daune speciale, accidentale, subsidiare sau de orice altă natură.

ISBN 978-973-0-17562-2

Acest proiect reprezintă componenta României în cadrul proiectului transnațional *Discovering the Archaeologists of Europe 2012-14*, care a fost coordonat de către York Archaeological Trust cu sprijinul financiar al Programului Lifelong Learning Programme al Comisiei Europene. Acest raport reflectă exclusiv opiniile autorilor săi și Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea de orice fel a informațiilor conținute de această lucrare.

CUPRINS	
LISTA TABELELOR	5
LISTA FIGURILOR	6
I. INTRODUCERE: SCURTĂ DESCRIERE A PROIECTULUI „DESCOPERIND ARHEOLOGII DIN EUROPA 2012–2014”	7
I.1. Cadru general	7
I.2. Scop și obiective	8
I.3. Parteneri instituționali	9
II. CONTEXT NAȚIONAL: A FI ARHEOLOG ÎN ROMÂNIA – O PERSPECTIVĂ ÎN SCHIMBARE DE-A LUNGUL A 150 DE ANI	11
III. DESPRE MUZEUL NAȚIONAL DE ISTORIE A ROMÂNIEI	13
IV. CADRUL JURIDIC PENTRU ARHEOLOGIE ÎN ROMÂNIA	15
IV.1. Evoluția cadrului juridic cu specială privire asupra profesiei de arheolog	15
IV.2. Cine este arheolog în România?	18
IV.3. Cadrul operațional pentru arheologie în România	19
V. CHESTIONARELE ELABORATE ÎN CADRUL PROIECTULUI „DESCOPERIND ARHEOLOGII DIN EUROPA 2012–2014”	26
V.1. Chestionarul instituțional	26
V.2. Chestionarul individual	34
VI. ALTE SURSE DE DATE RELEVANTE	36
VI.1. Registrul Arheologilor din România	36
VI.2. Cronica Cercetărilor Arheologice din România	36
VI.3. Un demers preliminar referitor la profilul profesiei de arheolog și practicarea arheologiei în România efectuat în anul 2005	37
VI.4. Chestionarul pentru public	37
VII. METODOLOGIA DE LUCRU	43
VII.1. Principalele criteria ale chestionarelor	43
VII.2. Aplicarea chestionarelor	44
VII.3. Procesarea datelor	45
VIII. REZULTATELE STUDIULUI	47
VIII.1. Date obținute prin intermediul chestionarului instituțional	47
VIII.2. Date obținute prin intermediul chestionarului individual	58
IX. CONCLUZII	79
BIBLIOGRAFIE	80

LISTA TABELELOR

Tabelul 1 – Numărul de arheologi înscriși în Registrul Arheologilor per instituții cf. datelor publice	19
Tabelul 2 – Dinamica săpăturilor arheologice din România (săpături sistematice <i>versus</i> săpături preventive	23
Tabelul 3 – Profilul respondenților (în procente) la chestionarul pentru public	38
Tabelul 4 – Feedback-ul la chestionarul instituțional	44
Tabelul 5 – Relevanța feedback-ului la chestionarul instituțional	47
Tabelul 6 – Date comparative privind relevanța angajatorilor în domeniul arheologiei cf. Registrului Arheologilor și datelor obținute prin chestionarul instituțional	48
Tabelul 7 – Tipuri de activități / servicii în domeniul arheologiei	49
Tabelul 8 – Relevanța geografică a activităților / serviciilor instituțiilor în domeniul arheologiei	50
Tabelul 9 – Numărul total al arheologilor angajați în anul 2013 (contracte de muncă pe durată nedeterminată) pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional	51
Tabelul 10 – Dinamica angajărilor anterioare pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional	51
Tabelul 11 – Dinamica angajărilor de perspectivă pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional	52
Tabelul 12 – Perspectiva pe termen mediu privind angajarea personalului arheologic pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional	52
Tabelul 13 – Situația standardelor de calitate pentru activități / servicii arheologice pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional	54
Tabelul 14 – Necesarul privind formarea profesională la nivel instituțional pentru personalul arheologic pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional	54
Tabelul 15 – Oportunitatea pentru formare profesională la nivel instituțional pentru personalul arheologic pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional	55
Tabelul 16 – Tipuri de formare pentru personalul arheologic pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional	55
Tabelul 17 – Situația afilierii sindicale pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional	57
Tabelul 18 – Situația salarizării arheologilor pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional	58
Tabelul 19 – Distribuția pe sexe a arheologilor înscriși în Registrul Arheologilor	60
Tabelul 20 – Distribuția pe sexe și grupe de vârstă ale arheologilor pe baza feedback-ului la chestionarul individual	60
Tabelul 21 – Naționalitatea arheologilor pe baza datelor publice din Registrul Arheologilor	61
Tabelul 22 – Situația categoriilor de atestare profesională conform datelor publice din Registrul Arheologilor	66
Tabelul 23 – Tipuri de contracte de muncă pe baza feedback-ului la chestionarul individual	68
Tabelul 24 – Profil instituțional comparativ al angajatorilor în domeniul arheologiei	70

LISTA FIGURILOR

Figura 1 – Importanța arheologiei	39
Figura 2 – Percepția interesului privind arheologia <i>versus</i> nivelul de cunoștințe	39
Figura 3 – Consum cultural – arheologie (TV, cărți, internet)	40
Figura 4 – Consum cultural – muzee și arheologie	40
Figura 5 – Portretul unui arheolog	41
Figura 6 – Distribuția pe grupe de vârstă a arheologilor din România pe baza feedback-ului la chestionarul individual	58
Figura 7 – Distribuția pe sexe a arheologilor din România pe baza feedback-ului la chestionarul individual	59
Figura 8 – Naționalitatea arheologilor din România pe baza feedback-ului la chestionarul individual	61
Figura 9 – Situația expertizei arheologilor din România – calificări academice (educație) pe baza feedback-ului la chestionarul individual	62
Figura 10 – Situația locului unde a fost obținută cea mai înaltă calificare academic pe baza feedback-ului la chestionarul individual	64
Figura 11 – Situația categoriilor de atestare profesională a arheologilor din România cf. Registrului Arheologilor pe baza feedback-ului la chestionarul individual	65
Figura 12 – Situația expertizei arheologice pe baza feedback-ului la chestionarul individual	66
Figura 13 – Tipuri de angajări ale arheologilor din România pe baza feedback-ului la chestionarul Individual	67
Figura 14 – Profilul instituțional al angajatorilor în domeniul arheologiei pe baza feedback-ului la chestionarul individual	69
Figura 15 – Funcții profesionale (Posturi de încadrare) ale arheologilor din România pe baza feedback-ului la chestionarul individual	71
Figura 16 – Dinamica angajării arheologilor din România (I) – situația angajărilor anterioare pe baza feedback-ului la chestionarul individual	72
Figura 17 – Dinamica angajării arheologilor din România (II) – situația angajărilor viitoare pe baza feedback-ului la chestionarul individual	73
Figura 18 – Situația salariilor lunare nete ale arheologilor din România pe baza feedback-ului la chestionarul individual	74
Figura 19 – Situația afilierii arheologilor din România la asociații profesionale în domeniu pe baza feedback-ului la chestionarul individual	76
Figura 20 – Situația afilierii arheologilor din România la Asociația Europeană a Arheologilor (<i>European Association of Archaeologists</i>) pe baza feedback-ului la chestionarul individual	77
Figura 21 – Situația arheologilor cu dizabilități din România pe baza feedback-ului la chestionarul individual	78

I. INTRODUCERE: SCURTĂ DESCRIERE A PROIECTULUI „DESCOPERIND ARHEOLOGII DIN EUROPA 2012–2014”

INFORMAȚII GENERALE

- ✓ finanțat de către Comisia Europeană prin Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură (proiect nr. 52809-LLP-1-2012-1-UK-LEONARDO-LNW)
- ✓ finanțat în cadrul Programului de Învățare pe Termen Lung (Lifelong Learning Programme) al Uniunii Europene
- ✓ coordonat de către York Archaeological Trust (Marea Britanie)
- ✓ 23 de parteneri instituționali din diverse țări europene
- ✓ perioada de implementare: 2012 – 2014
- ✓ proiect transnațional
- ✓ continuare la scară mai amplă a Proiectului „Descoperind arheologii din Europa” (*Discovering the Archaeologists of Europe Project*), derulat între anii 2006 și 2008, cu un număr mai mic de parteneri instituționali din diverse țări europene
- ✓ obiectiv principal: analiza gradului de angajare în domeniul arheologiei și identificarea barierelor existente în ceea ce privește mobilitatea forței de muncă (specializate) în acest domeniu la nivel european
- ✓ Pagina web oficială: <http://www.discovering-archaeologists.eu/>

I.1. Cadru general

Acest raport este unul dintre cele 21 de rapoarte naționale care prezintă rezultatele proiectului „*Descoperind arheologii din Europa 2012–2014*” în fiecare dintre țările participante. Acest raport împreună cu alte 20 de acest fel vor fi utilizate pentru elaborarea raportului transnațional, unul din principalele rezultate ale acestui proiect European.

Acest raport național a fost elaborat ca parte a proiectului European intitulat „*Descoperind arheologii din Europa 2012–2014*”, dezvoltat și implementat de către instituții / entități arheologice din 19 state member UE și două state europene din afara UE. Perioada de desfășurare a acestui proiect este cuprinsă în intervalul octombrie 2012 – septembrie 2014. Acest proiect reprezintă o continuare extinsă a unui proiect similar ca tematică și denumire, derulat între anii 2006–2008 în 12 state member UE. Esența acestui proiect a fost inspirată de un demers similar întreprins în anii 2002 și 2003 pentru Marea Britanie (*Aitchison, Edwards 2003*).

România nu a participat la precedentul proiect European intitulat „*Descoperind arheologii din Europa*” (*Discovering the Archaeologists of Europe Project*, 2006–2008). Astfel că este pentru prima dată când o asemenea cercetare privind arheologii din România este realizată la nivel național. Totuși, trebuie amintit faptul că un articol relativ recent privitor la managementul calității pentru arheologia din România oferea un punct de vedere de

ansamblu preliminar asupra profesiei de arheolog în România după 1990 (*Angelescu 2007*).

Cercetarea recent pentru România a fost realizată de către Muzeul Național de Istorie a României. Colectivul de cercetare a fost format din dr. Corina Borș (arheolog specialist, muzeograf) și dr. Paul Damian (director adjunct, cercetător științific, membru al Comisiei Naționale de Arheologie – Ministerul Culturii).

I.2. Scop și obiective

Principalul scop al acestui proiect a fost acela de a obține date comparabile pentru diferite țări europene în ceea ce privește profesia de arheolog, pentru a oferi o înțelegere primară referitoare la structura și situația actuală a comunității arheologice în cadrul țărilor participante. Un asemenea demers a urmărit să identifice, deopotrivă, oportunitățile și/sau amenințările cu privire la mobilitatea forței de muncă (specializate) în domeniul arheologiei la nivel European, prin analizarea modelelor de angajare și a constrângerilor privitoare la arheologie în diferite țări europene.

Cu alte cuvinte, scopul proiectului „Descoperind arheologii din Europa 2012–2014” a fost acela de a investiga și evalua domeniul practicării arheologiei, în vederea stabilirii compoziției corpului profesional de arheologi și pentru a obține o imagine aprofundată asupra necesităților comunității arheologice la nivel național și european. Principalele obiective ale proiectului, la nivel național și European, au avut în vedere:

- să realizeze un profil al forței de muncă arheologice (specializate);
- să identifice tendințe și aspecte importante ale pieței muncii în domeniul arheologic;
- să identifice lipsurile privind aptitudinile profesionale specific arheologiei și necesitățile de formare în ceea ce privește profesia de arheolog la nivel european;
- să disemineze rezultatele acestei cercetări, în primul rând pentru a oferi informații relevante angajatorilor în domeniul arheologiei în scopul de a oferi asistență pentru planificarea activităților relevante pentru arheologie și îmbunătățirea performanței în acest domeniu al organizațiilor / instituțiilor / entităților relevante;
- să informeze comunicarea arheologică (sectorul arheologic) cu privire la rezultatele acestei cercetări.

Date fiind aceste obiective, cercetarea s-a axat pe o serie de chestiuni specifice, ca de exemplu cine sunt arheologii, unde se desfășoară profesia de arheolog, care sunt caracteristicile muncii arheologice, ce calificări sunt necesare pentru practicarea arheologiei, cum este remunerată munca arheologică, care sunt lipsurile în ceea ce privește aptitudinile profesionale pentru practicarea arheologiei și care sunt necesitățile de formare profesională în domeniu. Mai mult decât atât, cercetarea a urmărit să obțină date pentru a formula o serie de predicții referitoare la angajarea arheologilor în anii următori. Asemenea date sunt utile pentru a înțelege starea actuală a pieței muncii în domeniul arheologiei, prin identificarea necesităților de cunoștințe specifice pentru acest domeniu care pot contribui la eficientizarea mobilității forței de muncă (specializate), oferind deopotrivă celor care se

formează sau activează în acest domeniu informații pentru o mai bună planificare și dezvoltare a curriculum-ului profesional. De asemenea, rezultatele acestei cercetări au avut în vedere punerea la dispoziția formatorilor instituționali în acest domeniu (respectiv facultățile de profil) a unor date generale asupra cererii pe piața muncii în domeniul arheologiei pentru a își planifica adecvat dezvoltarea în perspectivă a programelor de studiu. Nu în ultimul rând, colectarea acestor date a avut în vedere să ofere o înțelegere aprofundată în ceea ce privește efectele crizei economice mondiale asupra domeniului arheologiei per ansamblu. În scopul de a permite efectuarea unor analize de date comparabile la nivel European, a fost stabilit un set de chestiuni standard pentru conținutul chestionarelor (instituțional și individual), acesta fiind obligatoriu pentru fiecare dintre țările participante în cadrul proiectului.

I.3. Parteneri instituționali

- **York Archaeological Trust (Marea Britanie)** (coordonator proiect)
(<http://www.yorkarchaeology.co.uk/>)
- **Landward Research Ltd (Marea Britanie)** (<http://landward.eu/>)
- **Internationales Österreichisches Archäologie Forum (Austria)**
(<http://archaeologieforum.at/>)
- **Agentschap Onroerend Erfgoed (Belgia)** (<https://www.onroerenderfgoed.be/>)
- **Department of Antiquities (Cipru)**
(http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/DMLindex_en/DMLindex_en?OpenDocument)
- **Institute of Archaeology – Academy of Science, Prague (Cehia)**
(<http://www.pcl-eu.de/partners/prachens/academy.php>)
- **Foreningen af Fagarkaeologer (Danemarca)** (<http://www.archaeology.dk>)
- **MTU Arheopolis (Estonia)** (<http://arheopolis.edicypages.com/et>)
- **Universität Bonn, Institut für Archäologie und Kulturanthropologie (Germania)**
(<http://www.ai.uni-bonn.de/>)
- **Initiative for Heritage Consultancy (Grecia)** (<http://www.inherity.org/>)
- **Institute of Archaeologists of Ireland (Irlanda)** (<http://www.iai.ie/>)
- **Confederazione Italiana Archeologi (Italia)** (<http://www.archeologi-italiani.it/>)
- **Latvijas Universitate (Letonia)** (<http://www.lu.lv/eng/>)
- **University of Amsterdam (Olanda)** (<http://www.uva.nl/en/home>)
- **Norwegian Association of Researchers (Norvegia)**
(<https://www.forskerforbundet.no/english/>)
- **Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Polonia)** (<http://amu.edu.pl/>)
- **Associação Profissional de Arqueólogos (Portugalia)** (<http://www.aparqueologos.org/>)
- **Muzeul Național de Istorie a României (România)** (<http://www.mnir.ro>)

- **Univerza na Primorskem (Slovenia)** (<http://www.upr.si/>)
- **Comenius University in Bratislava, Faculty of Philosophy (Slovakia)**
(<http://www.uniba.sk/?en>)
- **Institute of Heritage Sciences (Incipit) (Spain)** (<http://www.incipit.csic.es/en/>)
- **European Association of Archaeologists** (<http://e-a-a.org/>)
- **Cultural Heritage Without Borders (Bosnia)** (<http://chwb.org/bih/>)

II. CONTEXT NAȚIONAL: A FI ARHEOLOG ÎN ROMÂNIA – O PERSPECTIVĂ ÎN SCHIMBARE DE-A LUNGUL A 150 DE ANI

Istoria arheologiei din România își are începuturile acum mai bine de 150 de ani, în prima jumătate a secolului al 19-lea. Trebuie reamintit faptul că la acea vreme România era încă împărțită între mai multe entități statale. Acestea fiind spuse, primul muzeu cu colecție de antichități întemeiat pe teritoriul actual al României este Muzeul Brukenthal din Sibiu, unul dintre primele muzee deschise în zona Europei Centrale și de Sud-Est (1817).

În 1834 este creat primul Muzeu Național la București, adăpostind colecții de antichități și istorie naturală. Circa 3 decenii mai târziu, în 1862, o donație generoasă de antichități a constituit punctul de plecare al Muzeului (Național) de Antichități. Acest muzeu era condus de Comitetul Arheologic, reunind membrii de marcă ai intelectualității românești din acele timpuri. Un deceniu mai târziu, la Universitatea din București, în cadrul Facultății de Litere, Alexandru Odobescu ținea primul curs de arheologie (1877). În ultimele decenii ale secolului al 19-lea va fi reorganizat Muzeul (Național) de Antichități, sub conducerea lui Grigore Tocilescu. De asemenea, în 1892 a fost adoptată prima lege cu privire la protecția patrimoniului arheologic (situri, monumente și artefacte). Practic, de-a lungul secolului al 19-lea am putea spune că – în mare măsură – arheologia în România însemna mai mult un hobby decât o profesiune. Treptat însă, începând cu ultimele decenii ale secolului al 19-lea și în prima jumătate a secolului 20, o serie de pionieri ai arheologiei românești și-au obținut doctoratele în cadrul unor reputeate universități din Europa Centrală și Occidentală. Ca urmare a acestor demersuri, putem considera că arheologia a început să devină o profesiune în România la finele secolului al 19-lea.

Figura emblematică pentru istoria arheologiei românești la începutul secolului 20 este Vasile Pârvan, director al Muzeului (Național) de Antichități. În același timp, o serie de noi prevederi legislative cu privire la protejarea patrimoniului arheologic au fost adoptate în 1913 și 1919, în cadrul unor inițiative mai largi de reglementare cu privire la monumentele istorice din România. Trebuie însă remarcat faptul că până la cel de-al Doilea Război Mondial numărul de arheologi din România era unul destul de restrâns. Principalele centre de cercetare în domeniul arheologiei s-au dezvoltat în legătură cu universitățile din București, Cluj și Iași, respectiv cu Muzeul (Național) de Antichități din București. Este important de menționat faptul că, încă de la început, legislația în domeniul protejării patrimoniului arheologic cuprindea prevederi conform cărora dreptul de a efectua săpături arheologice era acordat exclusiv de către stat anumitor persoane autorizate, statul deținând astfel dreptul de proprietate asupra patrimoniului arheologic (situri, monumente și artefacte). Cu toate acestea, legile de referință în domeniu nu au fost foarte explicite cu privire la persoanele autorizate să efectueze cercetări arheologice, deși menționau clar faptul că asemenea autorizări erau emise nu mai de către Ministerul Instrucțiunii Publice (Educației) și, ulterior, Ministerul Culturii.

Este de remarcat o serie de inițiative de la jumătatea anilor '30 ai secolului trecut (1935–1937), când s-a încercat constituirea unei Comisii Arheologice și a unui Colegiu Arheologic Român prin elaborarea și promovarea unui proiect de lege în acest sens. Însă nimic nu s-a concretizat. Acesta a fost un moment în care o serie de profesioniști în domeniul arheologiei din România de la acea vreme (în special profesori universitari de istorie veche, arheologie și epigrafie din cadrul celor trei mari universități din România și curatori din cadrul Muzeului Național de Antichități) au încercat să stabilească mai precis cine este un arheolog, altfel spus cine are dreptul de a efectua legal săpături arheologice.

Aceste prevederi vagi în a defini cine este un arheolog în România au fost moștenite în cadrul legislației de profil din perioada comunistă, însă statul și-a păstrat dreptul de a emite autorizații de săptură arheologică printr-o serie de entități administrative central (ca de ex. Academia Română în perioada anilor '50 și '60, iar începând din anii '70 Consiliul Culturii și Educației Socialiste).

Cu toate acestea, după cel de-al Doilea Război Mondial un număr însemnat de instituții cu profil arheologic au fost create în România, în principal muzee și institute de cercetare în domeniul istoriei vechi și arheologiei.

III. DESPRE MUZEUL NAȚIONAL DE ISTORIE A ROMÂNIEI (MNIR)

Un muzeu național de istorie a României a fost întemeiat târziu, în comparație cu celelalte țări învecinate din SE Europei. Astfel, decizia de a crea un Muzeu Național de Istorie a României a fost luată abia în 1969, ca urmare a unor schimbări survenite – în primele două decenii de regim communist – cu privire la Muzeul Național de Antichități. Clădirea care adăpostește astăzi Muzeul Național de Istorie a României este un monument istoric, construit la finele secolului al 19-lea. Edificiul, în stil neo-clasic, se încadrează într-un program arhitectonic mai amplu definitiv pentru perioada domniei regelui Carol I, datând de la începutul secolului 20. Amplasamentul monumentului este unul deosebit, fiind situat în centrul istoric al Bucureștiului (zona Lipscani), în vecinătatea altor edificii impozante precum Banca Națională și Clădirea CEC, de-a lungul Căii Victoriei, o arteră de referință a capitalei țării.

Așadar, în anul 1969 s-a luat decizia schimbării destinației acestei clădiri reprezentative, care adăpostise în prima parte a secolului 20 Palatul Poștelor. Cu aceea ocazie, dată fiind noua funcțiune muzeală, a fost construit un corp de clădire nou în curtea interioară – Lapidariul; aici se află expuse piese epigrafice antice și medievale, monumente și vestigii arhitectonice, precum și o copie desfășurată, în mărime naturală, a Columnei lui Traian. Din această zonă a muzeului se face accesul către Tezaurul Istoric, un alt punct de atracție, deopotrivă pentru public și specialiști.

Dacă în 1972, anul înființării sale, colecțiile Muzeului Național de Istorie a României reuneau peste 30.000 de obiecte de patrimoniu, astăzi numărul acesta este cu mult mai mare, ajungând la peste 650.000, grupate în mai multe categorii: lapidarium, tegularium, ceramic, metale, arme și echipament military, textile, mobilier, numismatică, medalii și sigilii, manuscrise, tipărituri, artă grafică, artă decorativă, arhiva de fotografii istorice. În strânsă legătură cu aceste colecții, funcționează secțiile muzeului, anume Secția de Arheologie (avaând în componență compartimente de cercetare arheologică preventivă și cercetări pluridisciplinare), Istorie, Investigații, Numismatică și Tezaur Istoric, Patrimoniu și Conservare, Restaurare și Relații Publice.

Începând din anul 2002, clădirea care adăpostește Muzeul Național de Istorie a României a intrat într-un proces general de restaurare și modernizare, principalele secțiuni ale expoziției permanente fiind închise. Din păcate, din cauza unor chestiuni de ordin financiar și birocratice, acest amplu demers a fost stopat la nici jumătate din gradul de realizare a lucrărilor, această situație survenind din 2006 și negăsind o rezolvare până în prezent. Cu toate acestea, cele mai reprezentative părți ale expoziției permanente, anume Tezaurul Istoric, Copia Columnei lui Traian și Lapidariul au rămas deschise pentru vizitare în tot acest timp. De asemenea, în holul central al muzeului sunt organizate periodic expoziții temporare cu tematici diverse.

Muzeul Național de Istorie a României este una dintre cele mai importante instituții în domeniul arheologiei, istoriei, numismaticii și arheometriei; capacitatea sa de cercetare este atestată de către Agenția Națională pentru Cercetare Științifică din cadrul Ministerului Educației și Cercetării, respectiv de către Ministerul Culturii, în a cărui subordine funcționează ca muzeu de rang național. În ultimii 15 ani, Muzeul Național de Istorie a României a coordonat mai multe proiecte naționale de cercetare (vizând cronologia perioadei neolitice, sistemul defensive roman la Dunărea de Jos, conservarea patrimoniului) sau a fost partener instituțional în cadrul altora (având ca temă arheometalurgia,

conservarea obiectelor din piele sau a picturilor). În același timp, arheologii din cadrul Muzeului Național de Istorie a României sunt implicați în coordonarea unor proiecte ample de cercetare arheologică preventivă sau dezvoltă parteneriate de cercetare în cadrul unor proiecte internaționale.

Nu în cele din urmă, trebuie amintit faptul că muzeul a participat în ultimele două decenii la o serie de expoziții internaționale, expunând în străinătate capodopere arheologice și istorice din patrimoniul cultural național al României.

În ceea ce privește personalul de specialitate în domeniul arheologiei, Muzeul Național de Istorie a României este unul dintre cei mai mari angajatori în acest domeniu din România. În ultimii 15 ani numărul arheologilor angajați de către muzeu a crescut, însă din anul 2008 se înregistrează un regres în acest sens, datorat crizei economice și politicilor publice subsecvente adoptate de Guvernul României în ceea ce privește angajările în sectorul public. În prezent, colectivul de arheologi ai Muzeului Național de Istorie a României cuprinde:

- arheologi experți (angajați permanenți) – 11;
- arheologi experți asociați (contractuali) – 5;
- arheologi specialiști (angajați permanenți) – 14;
- arheologi debutanți (angajați permanenți) – 5;
- arheologi debutanți asociați (contractuali) – 13.

[Notă: Gradele profesionale ale arheologilor indicate anterior sunt cele utilizate în cadrul Registrului Arheologilor din România, vezi mai jos capitolul IV și secțiunea VI.1.]

IV. CADRUL JURIDIC PENTRU ARHEOLOGIE ÎN ROMÂNIA

IV.1. Evoluția cadrului juridic cu specială privire asupra profesiei de arheolog

Cadrul juridic actual cu privire la arheologia din România a fost adoptat începând cu anul 2000, după o decadă de vid legislative în acest domeniu (1990–1999). Această situație s-a datorat, în bună măsură, perioadei comuniste. Într-o caracterizare generală, se poate considera faptul că actualul cadru juridic privind domeniul arheologiei în România este caracterizat printr-o structură și un sistem foarte „centralizate”, în care există însă unele elemente de noutate ce decurg dintr-o serie de reglementări și recomandări de bună practică europene.

Există câteva date de referință în ceea ce privește istoricul legislației din România cu privire la protejarea patrimoniului arheologic (și, implicit, la profesia de arheolog). Astfel, începând cu a doua jumătate a secolului al 19-lea și până la jumătatea celui următor, cercetarea arheologică (săpăturile arheologice) din România au fost reglementate din punct de vedere juridic, printr-o seamă de legi (și regulamente complementare) din anii 1874, 1892, 1913, 1919 etc. Trebuie subliniat faptul că după 1945 sistemul juridic cu privire la protejarea patrimoniului a avut numeroase curențe. Înainte de 1989, nu existau reglementări clare cu privire la cine este arheolog în România și, pe cale de consecință, referitor la standardele profesionale pentru practicarea arheologiei.

Chiar și după 1990, în ciuda schimbărilor socio-politice nu a existat o preocupare notabilă în ceea ce privește adoptarea unui set de măsuri legislative cu privire la protejarea patrimoniului, cu excepția unor demersuri de acest fel privind monumentele istorice; vidul legislative în acest domeniu a caracterizat primul deceniu după 1989. Principalele legi adoptate în acest domeniu în ultimul deceniu al secolului 20, nu au făcut decât să anuleze instantaneu prevederile anterioare ale legislației, fără a reuși să implementeze un set minim de măsuri de urgență pentru reglementarea generală a domeniului. Efectele profund negative ale unui atare demers sunt încă simțite și în prezent. O serie de prevederi punctuale cu privire la protejarea patrimoniului arheologic erau formulate în Ordonanța de Guvern nr. 68/1994 și se aflau în strânsă legătură cu o serie de inițiative legislative referitoare la monumentele istorice, un domeniu mai amplu și de interes. În ceea ce privește profesia de arheolog nu au existat nici un fel de prevederi legale între anii 1990 și 1999. Întrucâtva surprinzător, dacă este să luăm în considerare contextual acelei perioade, România a semnat în 1996 Convenția Malta (Convenția La Valletta), aceasta fiind ratificată de către Parlamentul României un an mai târziu. Din punct de vedere juridic, acest document strategic a început să producă efecte începând cu anul 1998.

Pornind de la acest cadru general de definire a primei decade post-decembriste, în contextul unui proces complex care a condus la accesarea României în Uniunea Europeană, prima reglementare juridică privitoare la protejarea patrimoniului arheologic a fost adoptată la jumătatea anului 2000, respectiv Ordonanța de Guvern nr. 43/2000, care ulterior a cunoscut o serie de modificări. Acest document juridic a introdus în România, pentru prima oară după 1989, o serie de elemente esențiale în ceea ce privește autorizarea săpăturilor arheologice și clasificarea tipurilor de cercetări de acest fel, definirea rolurilor principalelor instituții responsabile pentru protejarea patrimoniului arheologic și atribuțiile specifice ale acestora. În același context, au fost adoptate și două ordine de ministru care

reglementau – pentru prima dată – profesiunea de arheolog în România, precum și o rezoluție a Comisiei Naționale de Arheologie, respectiv:

- Ordinul Ministrului Culturii nr. 2071/2000 privitor la Regulamentul de organizare a săpăturilor arheologice din România;
- Ordinul Ministrului Culturii nr. 2072/2000 pentru instituirea Registrului Arheologilor din România;
- Rezoluția Comisiei Naționale de Arheologie din 20.05.2000 cu privire la Codul Deontologic al Arheologilor din România.

Trebuie menționat faptul că acest Cod Deontologic al Arheologilor din România este similar Codului de Practică a Asociației Europene a Arheologilor (EAA), adoptat în 1997, deși aceasta din urmă este o asociație profesională. De asemenea, este important de subliniat faptul că toate aceste trei documente juridice au fost adoptate fără consultarea – la acel moment – a arheologilor din România. Mai mult decât atât, este de remarcat că la acea vreme nu exista în România o asociație profesională a arheologilor din România, situație care nu s-a schimbat nici după 15 ani.

Ca un rezultat direct al acestor demersuri, a fost instituit Registrul Arheologilor din România, ca o evidență oficială a profesioniștilor în acest domeniu, administrată de către Ministerul Culturii. Două ordine de ministru ulterioare au fost adoptate în 2006 (Ordinul Ministrului Culturii nr. 2222/2006) și 2010 (Ordinul Ministrului Culturii nr. 2494/2010), instituind noi prevederi referitoare la procedurile necesare pentru a deveni arheolog autorizat în România. Setul de criterii specifice, stabilite prin lege, pentru a putea deveni arheolog autorizat în România vor fi prezentate mai jos, în secțiunea IV.2.

Pentru a avea o imagine de ansamblu cu privire la cadrul în care este profesată astăzi arheologia în România, am considerat ca fiind util să menționăm principalele elemente instituționale ale structurii acestui sistem. Astfel, acesta cuprinde:

1. Ministerul Culturii (având diferite denumiri oficiale din anul 2000 și până în prezent), în cadrul căruia a funcționat între anii 2000 și 2005 un departament dedicate pentru arheologie, parte a Direcției Generale pentru Patrimoniul Cultural (doar doi funcționari publici cu expertiză în domeniul arheologiei lucrează aici începând din anul 2000);
2. Comisia Națională de Arheologie – un corp consultativ de experți ai Ministerului Culturii pentru toate chestiunile referitoare la arheologie și protejarea patrimoniului arheologic;
3. Direcțiile Județene pentru Cultură și Patrimoniul Cultural Național → 42 (câte o asemenea instituție administrativă pentru fiecare județ; numai în cazul a 17 asemenea direcții județene din totalul de 42 lucrează câte un funcționar public cu expertiză în domeniul arheologiei).

Prin lege, atât Ministerul Culturii și Comisia Națională de Arheologie au o serie de atribuții specific în ceea ce privește autorizarea arheologilor din România și a profesiunii arheologice (din perspectiva săpăturilor arheologice).

Nu în cele din urmă, este important de remarcat faptul că acest cadru legislativ privind protejarea patrimoniului arheologic (și, pe cale de consecință, modul în care este practicat arheologia în România, în principal referitor la săpăturile arheologice) a fost

modificat constat de-a lungul ultimilor 15 ani, respectiv în 2001, 2003, 2006, 2007, 2010, 2011. În ultimii 5 ani, există o serie de informații publice în mass-media, precum și în cadrul unor declarații guvernamentale cu privire la elaborarea unui nou Cod al Patrimoniului Cultural, dar până la momentul finalizării studiului de față acesta nu a fost lansat în dezbateri publice.

IV.2. Cine este arheolog în România?

În conformitate cu legea adoptată în 2000 (cu completările și actualizările subsecvente din anii 2006 și 2010 introduse prin ordine de ministru), este arheolog în România o persoană care a absolvit studii universitare de specialitate în domeniul istorie (cu specializare în istorie veche, arheologie și istorie medieavală), existând o derogare specială pentru absolvenții de studii clasice în ceea ce privește înscrierea în Registrul Arheologilor, administrat de Ministerul Culturii. Calitatea de „arheolog atestat/autorizat” (= înscris în Registrul Arheologilor) este conferită de către Ministerul Culturii, pe baza deciziei Comisiei Naționale de Arheologie.

Există 3 categorii de expertiză în ceea ce îi privește pe arheologii atestați/autorizați din România, respectiv:

- debutant;
- specialist;
- expert.

În conformitate cu prevederile legale aplicabile (în prezent Ordinul Ministrului Culturii nr. 2494/2010) există o serie de condiții stricte pentru a primi această atestare/autorizare. Principalele criterii avute în vedere sunt:

- studii universitare de profil și deținerea unei calificări academice (master, doctorat);
- experiență practică pe teren relevant;
- un anumit număr de publicații științifice (volume și articole).

În ceea ce privește practicarea profesiei de arheolog, cu special privire asupra săpăturilor arheologilor, cele trei categorii de arheologi atestați/autorizați au următoarele competențe:

- arheolog debutant – are dreptul să fie al unui colectiv de cercetare arheologică (de teren);
- arheolog specialist – are dreptul să coordoneze cercetarea de teren în cadrul unui sector al unui sit investigat printr-o săpătură sistematică sau al unei săpături preventive; în anumite cazuri, prin decizia Comisiei Naționale de Arheologie poate fi acordată o derogare în sensul că un arheolog specialist poate conduce o săpătură (cercetare) arheologică preventivă;
- arheolog expert – are dreptul să conducă cercetarea în teren a unui sit arheologic prin săpătură sistematică sau preventivă.

După cum am menționat, Registrul Arheologilor din România a fost instituit, începând cu anul 2000, de către Ministerul Culturii. În prezent, acest registru este gestionat sub forma unei baze de date, având și o interfață pentru consultare publică, unde pot fi efectuate căutări după o serie de criterii; acesta poate fi accesat la adresa <http://arh.cimec.ro/RegistruArheologi.aspx>, fiind disponibil numai în limba română. În momentul de față, Registrul Arheologilor din România cuprinde peste 850 de arheologi înregistrați, dar această cifră nu este una foarte exactă, după cum va fi detaliat în secțiunea VI.1 a prezentului studiu.

Acești arheologi (inclusive cei străini) sunt singurele persoane autorizate să întreprindă orice fel de cercetări de teren (săpături) arheologice (periegheze, diagnostic intrusive, săpături sistematice, săpături preventive de mai mică sau mai mare amploare) în România.

De asemenea, se cuvine menționat faptul că în România există câteva asociații arheologice, create în special în legătură cu o anumită tematică științifică și nu cu scop profesional.

Pe baza datelor publice disponibile ca urmare a consultării on-line a Registrului Arheologilor din România, structura corpului profesional în legătură cu afilierea instituțională este următoarea:

Nr.	Tip instituție	Număr de arheologi înregistrați	Procent preliminar la nivel național
1.	Universități	180	20,97%
2.	Institute de cercetare ale Academiei Române	90	10,48%
3.	Ministerul Culturii și Direcțiile Județene pentru Cultură și Patrimoniu Cultural Național	17	1,98%
4.	Muzee naționale	110	12,82%
5.	Institutul Național al Patrimoniului	11	1,28%
6.	Muzee județene / regionale	319	37,17%
7.	Alte institute de cercetare	13	1,51%
8.	Alte tipuri de instituții (administrație publică locală și centrală, școli și licee, firme private)	51	5,94%
9.	Instituții străine	13	1,51%
10.	Fără afiliere instituțională certă	54	6,29%
11.	TOTAL	858	---

Tabelul 2 – Numărul de arheologi înscriși în Registrul Arheologilor per instituții cf. datelor publice

IV.3. Cadrul operațional pentru arheologie în România

Conform datelor prezentate în tabelul de mai sus, principalii angajatori din România în domeniul arheologiei sunt instituții publice precum muzeele (49,99%), universitățile (20,97%) și institutele de cercetare (13,27%), respectiv acestea au ca angajați 85% din numărul total al arheologilor înscriși în Registrul Arheologilor.

Principalele posturi (poziții de încadrare) existente în cadrul acestor instituții sunt:

- cercetător științific (institute de cercetare, muzee);
- diverse posturi academice (lector / conferențiar / profesor universitar);
- muzeograf (muzee);

- diverse funcții administratibe (ministere și instituții guvernamentale ale administrației publice centrale, direcțiile județene pentru cultură și patrimoniu cultural național);
- divesre funcții cu angajare pe durată determinată (muzee, institute de cercetare, echipe de proiect);
- liber profesioniști.

Nu există prevederi legale specifice referitoare la consultanță în domeniul arheologiei, deși există o serie de demersuri în acest în sectorul legat de arheologia contractuală (a cărei existență este în strictă dependență de dezvoltarea unor mari proiecte). Astfel, în ultimii ani își desfășoară activitatea în România un număr foarte mic de asemenea firme de „consultanță arheologică” (aproximativ 5 având activitate constantă), care realizează – după caz, individual sau în colaborare cu de entitățile recunoscute de stat ca având expertiză în acest domeniu (muzee / institute de cercetare / universități) – co-studii și lucrări de diagnostic arheologic, dezvoltarea de proiecte GIS pentru cercetări arheologice, gestionarea logisticii pentru componenta de arheologie a unor mari proiecte de infrastructură pentru constructori etc.

În termeni generali, sistemul instituțional pentru arheologia din România poate fi descris drept o structură foarte „centralizată”, unde instituțiile de stat prevalează. Acest sistem este o „moștenire” directă a perioadei comuniste și nu se poate vorbi de schimbări majore survenite în ultimii 15 ani, în ciuda evoluției arheologiei contractuale în strânsă relație cu marile proiecte de infrastructură.

Principalele elemente constitutive ale sistemului instituțional al arheologiei din România sunt următoarele:

- institutele de arheologie ale Academiei Române → 3 institute importante (București, Cluj, Iași);
- muzee cu profil arheologic și personal cu expertiză în domeniu
 - muzee naționale → 5;
 - muzee regionale / județene → peste 40;
- facultățile de istorie (3 mari facultăți la București, Cluj, Iași, cărora li se adaugă cele de la Sibiu, Timișoara, Oradea, Târgoviște, Craiova, Constanța etc.);
- instituții ale administrației centrale și regionale (Ministerul Culturii, direcțiile județene pentru cultură și patrimoniul cultural național).

Singurele instituții nou create după 1989 sunt un mic număr de universități particulare în a căror structură există facultăți de istorie. În ceea ce privește cadrul educațional (de formare) pentru arheologie în România, acesta a fost în mică măsură reorganizat în ceea ce privește curricula universitară, practica arheologică a studenților, abilitățile / competențele practice pentru arheologie formate în timpul studiilor universitare etc. Principalele elemente constitutive ale sistemului educațional pentru arheologie sunt:

- universitățile publice de stat cu facultăți de istorie (nu există facultăți de arheologie propriu-zise, ci o serie de catedre de profil) → în cazul a 3 centre universitare se consideră că au o expertiză mai importantă în domeniul arheologiei (București, Cluj, Iași);

- universitățile private cu facultăți de istorie (nu există facultăți de arheologie propriu-zise, ci o serie de catedre de profil) → sunt considerate, în general, ca având o expertiză mai restrânsă în domeniul arheologiei.

În prezent, sistemul educațional universitar din România este structurat conform sistemului Bologna (3 + 2 + 3 ani / licență / studii aprofundate / doctorat), dar există o serie de indicii asupra faptului că acest tip de organizare va trebui reconsiderat. O schimbare recentă de perspectivă a survenit în urmă cu doi ani, atunci când a fost realizată o ierarhizare a universităților din România, fapt care a generat un important impact direct în ceea ce privește studiile post-universitare (master / doctorat etc.). De asemenea, în ceea ce privește acordarea celui mai înalt grad profesional al unui arheolog autorizat / atestat în România, respectiv înscris în Registrul Arheologilor, respectiv cel de arheolog expert, este strict condiționată de obținerea unui doctorat în domeniul istorie (specializările istorie veche, arheologie, istorie medievală); ori în ultimii 5 ani a scăzut constant numărul conducătorilor științifici pentru doctorate în acest domeniu. O cauză directă a acestei situații o constituie criza economică, respectiv politicile publice implementate de Guvernul României începând cu anul 2009 cu privire la pensionarea și angajarea în sistemul public.

Nu există firme private care să efectueze cercetări (săpături) arheologice, iar legislația actuală în domeniu determină o prevalență a instituțiilor publice de stat în acest sens (vezi Ordinul Ministrului Culturii și Patrimoniului Național nr. 2562/2010, cu modificările subsecvente introduse prin Ordinul Ministrului Culturii și Patrimoniului Național nr. 2178/2011).

Un factor important în ceea ce privește profesiunea de arheolog în România, dar nu numai, o constituie sursele de finanțare pentru cercetarea arheologică (în primul rând de teren). De-a lungul ultimilor 15 ani, au survenit o serie de schimbări, contradictorii în raport cu sistemul controlat de instituții publice descris anterior. Aceste schimbări au vizat:

- la nivelul finanțării cercetării sistematice la nivel academic
 - ✓ bugetul de stat prin finanțarea anuală asigurată via Ministerul Culturii pentru proiecte de cercetare arheologică (exclusiv pentru cercetări sistematice și deloc pentru cercetări sistematice / de salvare); aceste fonduri s-au diminuat constant în ultimii 5 ani până în 2014, când până la jumătatea anului aceste fonduri provenite de la Ministerul Culturii nu erau certe; o altă componentă de finanțare pentru cercetare arheologică de teren de la bugetul de stat sunt sumele asigurate prin consiliile județene muzeelor județene / regionale, dar în lipsa unor date publice în această privință nu pot fi făcute nici un fel de aprecieri;
 - ✓ fondurile pentru cercetare asigurate de Ministerul Educației și Cercetării (în prezent Ministerul Educației Naționale) prin diverse tipuri de granturi de cercetare (multianuală); a existat un început foarte pozitiv în această direcție în anii 2005/2006 urmat de o reducere substanțială a acestor fonduri începând din anul 2009, pe fondul crizei economice (cu sublinierea faptului că aceste proiecte de cercetare în arheologie erau caracterizate de un demers pluridisciplinar în comparație cu proiectele „tradiționale” de săpătură);
 - ✓ bugetele generale ale instituțiilor publice cu profil arheologic (institute de cercetare ale Academiei Române, muzee, universități) alocate prin intermediul

diverselor ministere; în general, aceste fonduri sunt utilizate preponderent pentru plata salariilor personalului angajat al acestor instituții, înregistrându-se o scădere a acestora începând cu 2009 pe fondul crizei economice (restricții severe privind noi angajări și/sau promovări);

- la nivelul arheologiei contractuale (preponderent cercetări arheologice preventive de amploare ocazionate de construirea unor mari proiecte de infrastructură);
 - ✓ bugetele publice ale Ministerului Transportului și Infrastructurii (prin Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale), utilizând fonduri europene și fonduri guvernamentale;
 - ✓ bugetele private ale diferiților dezvoltatori ai unor proiecte rezidențiale / industriale.

De vreme ce datele publice cu privire la aceste tipuri de finanțări sunt destul de puține și inconsistente, o imagine sugestivă asupra acestei situații poate fi obținută din statistica referitoare la cercetările arheologice sistematice versus cele preventive desfășurate în ultimii 15 ani.

An	Număr de săpături sistematice autorizate	Săpături sistematice (procent total / an)	Număr de săpături preventive / de salvare autorizate	Săpături preventive / de salvare (procent total / an)	Număr total de săpături autorizate
2000	234	92,4%	1 de salvare 18 supravegheri	7,6%	253
2001	237	93,67%	16 de salvare	6,33%	253
2002	271	56,22%	211 de salvare	43,78%	482
2003	238	49,17%	246 de salvare	50,83%	484
2004	195	36,38%	330 preventive 11 supravegheri	63,62%	536
2005	183	23,25%	411 preventive 193 supravegheri	76,75%	787
2006	146	12,95%	557 preventive 424 supravegheri	87,05%	1127
2007	141	13,20%	483 preventive 444 supravegheri	86,80%	1068
2008	150	14,79%	511 preventive 353 supravegheri	85,21%	1014
2009	141	16,92%	405 preventive 287 supravegheri	83,08%	833
2010	146	20,97%	303 preventive 247 supravegheri	79,03%	696
2011	124	21,94%	286 preventive 155 supravegheri	78,06%	565
2012	107	15,26%	290 preventive 304 supravegheri	84,74%	701
2013	136	19,76%	237 preventive 315 supravegheri	80,24%	688
2014 (iulie)	79	17,95%	166 preventive 195 supravegheri	82,05%	440
Total per category for the analysed period	2528	25,46%	7399	74,54%	9927

Tabelul 2 – Dinamica săpăturilor arheologice din România (săpături sistematice versus săpături preventive
[Sursa datelor: sistemul ACERA, disponibil on-line la adresa <http://arh.cimec.ro/>]

După cum arată foarte clar datele prezentate în tabelul de mai sus, în ultimii 15 ani a survenit o schimbare foarte importantă în ceea ce privește necesitatea pentru expertiză arheologică (în special pentru săpături arheologice), anume de la cercetările sistematice (cu caracter programat) finanțate din surse publice către cele preventive (de salvare) realizate

cu fonduri publice și/sau private. Principalele componente referitoare la necesarul de expertiză arheologică (săpături arheologice) sunt, în prezent, următoarele:

- ✓ cercetări arheologice preventive finanțate pe baza principiului „dezvoltatorul plătește” → de departe cea mai importantă resursă financiară pentru arheologie în prezent, deși așa-numitul segment al arheologiei „comerciale/contractuale” (în accepțiunea britanică a termenului) s-a dezvoltat cu adevărat numai în cursul ultimului deceniu;
- ✓ proiecte de cercetare arheologică finanțate anual de către Ministerul Culturii pentru săpăturile sistematice (cu caracter programat) → o „tradiție” de lungă durată dar care a început să fie în regres;
- ✓ proiecte de cercetare (multidisciplinară) finanțate de către Ministerul Educației și Cercetării / proiecte de cercetare fundamentală în diverse domenii (de ex. științe socio-umane), inclusiv istorie și arheologie → o nouă oportunitate, care a cunoscut însă un impact negativ puternic din cauza crizei economice.

Ținând cont de datele generale prezentate, au putut fi identificate o serie de oportunități și riscuri în ceea ce privește profesiunea de arheolog și corpul profesional arheologic din România.

OPORTUNITĂȚI

- cercetări (săpături) arheologice de amploare realizate în contextul unor proiecte de construire pentru infrastructură rutieră și industrială → prilejul de a obține experiență practică de teren, în special pentru arheologii tineri
- cadrul legislativ de referință derivat din accesarea României în UE (mobilitatea persoanelor și a forței de muncă) → perspectiva pentru o mai bună mobilitate pe piața muncii, dar standardele de practică profesională în domeniul arheologiei la nivelul UE ar trebui unificate pentru a permite o mobilitate reală a specialiștilor în acest domeniu

RISCURI

- absența unui sistem modern, bine articulat de formare în domeniul arheologiei → necesitatea elaborării și implementării unui curriculum modern (programe moderne) prin care să poată fi obținute abilități / competențe / calificări conform cerințelor generate de arheologia contractuală
- profesiunea de arheolog („cercetător în arheologie” / „asistent de cercetare în arheologie”) a fost abia RECENT INCLUSĂ (2005) în legislația muncii din România (nomenclatorul CAEN de meserii / clasificarea ocupațiilor)
- structurile academice / de cercetare și administrative inactuale (depășite)
- numărul limitat de posturi disponibile în sistemul public (de stat) și blocajul (cvasi-total al) sistemului survenit pe fondul crizei economice
- quantumul redus al salariilor (cu excepția categoriei „cercetătorilor științifici”) (vezi detalii în secțiunea VIII.2.)

- opțiuni foarte limitate în ceea ce privește formare profesională și studiile post-universitare
- un registru profesional instituit și administrat de o instituție a administrației publice centrale (Ministerul Culturii), coroborat cu absența asociațiilor profesionale în domeniul arheologiei → lipsa dialogului social
- absența oricărei inițiative pentru reglementarea domeniului și elaborarea de standarde de practică din perspectiva celor care practică profesiunea de arheolog
- absența oricăror prevederi (legale) cu privire la siguranța și condițiile de muncă (inclusiv eventuale boli profesionale) în arheologie
- absența unui cod de bună practică și a unor standarde profesionale, elaborare de către cei care profesează această meserie
- o dilemă majoră pentru arheologii din România: cercetarea arheologică de teren (săpături) cu caracter programat (sistematice) – arheologie „autentică / adevărată” versus cercetarea arheologică preventivă – arheologie „second hand”
- o formă de monopol teritorial invocată de anumite muzee / instituții deși patrimoniul arheologic constituie o proprietate publică a statului (domeniul public al statului)
- percepția publică privind arheologia și profesiunea de arheolog (vezi mai jos secțiunea VI.4.)
- strategii (politici) și fonduri publice inadecvate (cvasi-absente) pentru cercetarea arheologică și protejarea patrimoniului arheologic
- absența dialogului între arheologi cu privire la profesiunea lor
- absența dialogului cu deținătorii de interese relevanți

V. CHESTIONARELE ELABORATE ÎN CADRUL PROIECTULUI „DESCOPERIND ARHEOLOGII DIN EUROPA 2012–2014”

V.1. Chestionarul instituțional

Principalele criterii avute în vedere pentru chestionarul instituțional sunt:

1. Tip instituție
2. Tipuri de activități / servicii în arheologie
3. Aria geografică
4. Personal angajat
5. Dinamica angajării
6. Standarde de calitate pentru activități / servicii în arheologie
7. Formare profesională la nivel instituțional
8. Afiliere sindicală
9. Salarizare

[PROFILUL ORGANIZAȚIEI]

1. TIP INSTITUȚIE			
☐ Universitatea (publică ☐ / particulară ☐)		☐ Institut de cercetare (al Academiei Române)	
☐ Muzeu (național ☐ / regional ☐)		☐ Administrație publică (centrală ☐ / locală ☐)	
☐ Firmă privată		☐ Alt tip (vă rugăm precizați)	
2. TIPURI DE ACTIVITĂȚI / SERVICII ÎN DOMENIUL ARHEOLOGIEI			
☐ Evaluare / Diagnostic	☐ Cercetare sistematică	☐ Cercetare preventivă	☐ Supraveghere arheologică
☐ Consultanță / Management	☐ Activități muzeale	☐ Analiză post-săpătură	☐ Educare / Formare
☐ Studii istorice	☐ Restaurare	☐ Topografie arheologică	☐ Publicații de profil
☐ Alte activități / servicii (vă rugăm precizați)			
3. ARIA GEOGRAFICĂ A ACTIVITĂȚILOR / SERVICIILOR			
3.1. Unde este situată instituția Dvs.?			
Regiune		Județ	
3.2. Vă rugăm indicați gradul de distribuție al activităților / serviciilor arheologice ale instituției Dvs.			
☐ regional		☐ național	☐ internațional
4. NUMĂRUL PERSONALULUI ARHEOLOGIC ANGAJAT (contracte pe durată nedeterminată)			
Categorie: Arheologi		Număr de muzeografi	Număr de cercetători
Număr de funcții academice		Altă categorie (vă rugăm precizați)	

Categorie: Alt personal de specialitate	Număr total:	
Categorie: Personal tehnic	Număr total:	
Categorie: Personal administrativ	Număr total:	
Alte categorii (vă rugăm precizați)... ..	Număr total:	
4.1. Angajați pe durată determinată personal pentru activități / servicii arheologice?	☐ DA	☐ NU
Arheologi	Număr total în anul 2013:	
Personal auxiliar	Număr total în anul 2013:	
Vă rugăm să indicați numărul de persoane sub 20 de ani angajate pe durată determinată pentru activități / servicii arheologice în anul 2013.		
4.2. Angajați pe durată determinată personal pentru alte activități / servicii decât cele arheologice?	☐ DA	☐ NU
Specialiști (cu diplomă universitară)	Număr total în anul 2013:	
Muncitori calificați	Număr total în anul 2013:	
Muncitori necalificați	Număr total în anul 2013:	
Vă rugăm să indicați numărul de persoane sub 20 de ani angajate pe durată determinată pentru alte activități / servicii decât cele arheologice în anul 2013.		
4.3. Lucrați cu voluntari în cadrul activităților arheologice desfășurate de instituția Dvs.?		
☐ DA	☐ NU	☐ NU CUNOSC
		☐ NU EXISTĂ INFORMAȚII
5. EVOLUȚIA ANGAJĂRILOR ÎN CADRUL ORGANIZAȚIEI		
5.1. EVOLUȚIA ANGAJĂRILOR ÎN CADRUL ORGANIZAȚIEI ÎN ULTIMA DECADĂ (contracte pe durată nedeterminată)		
Arheologi în anul 2003	Număr total:	
Total personal în anul 2003	Număr total:	
Arheologi în anul 2008	Număr total:	
Total personal în anul 2008	Număr total:	
Arheologi în anul 2010	Număr total:	
Total personal în anul 2010	Număr total:	
Arheologi în anul 2012	Număr total:	
Total personal în anul 2012	Număr total:	
5.2. EVOLUȚIA ANGAJĂRILOR ÎN CADRUL ORGANIZAȚIEI REFERITOR LA ACTIVITĂȚI / SERVICII ARHEOLOGICE ÎN ULTIMII 3 ANI (contracte pe durată determinată)		
Arheologi în anul 2010	Număr total:	
Personal auxiliar în anul 2010	Număr total:	
Arheologi în anul 2011	Număr total:	
Personal auxiliar în anul 2011	Număr total:	
Arheologi în anul 2012	Număr total:	
Personal auxiliar în anul 2012	Număr total:	

5.3.ESTIMARE PRIVIND EVOLUȚIA DE PERSPECTIVĂ A ANGAJĂRILOR ÎN CADRUL ORGANIZAȚIEI			
5.3.1. Credeți că numărul de arheologi care va lucra în organizația Dvs. în anul 2014 va fi:			
☐ mai mare decât cel actual	☐ mai mic decât cel actual	☐ similar celui actual	
5.3.2. Credeți că numărul de arheologi care va lucra în organizația Dvs. în anul 2016 va fi:			
☐ mai mare decât cel actual	☐ mai mic decât cel actual	☐ similar celui actual	
5.3.3. Credeți că numărul total de angajați care va lucra în organizația Dvs. în anul 2014 va fi:			
☐ mai mare decât cel actual	☐ mai mic decât cel actual	☐ similar celui actual	
5.3.4. Credeți că numărul total de angajați care va lucra în organizația Dvs. în anul 2016 va fi:			
☐ mai mare decât cel actual	☐ mai mic decât cel actual	☐ similar celui actual	
5.4. Cum apreciați că este numărul de arheologi (angajați pe durată nedeterminată) din instituția Dvs. în raport cu dimensiunea actuală a activităților / serviciilor?			
☐ prea mic	☐ satisfăcător	☐ adecvat	☐ prea mare
5.5. Cum apreciați că este numărul de arheologi (angajați pe durată nedeterminată) din instituția Dvs. în raport cu dimensiunea activităților / serviciilor preconizate pentru următorii 3-5 ani ?			
☐ prea mic	☐ satisfăcător	☐ adecvat	☐ prea mare
6. STANDARDE DE CALITATE PENTRU ACTIVITĂȚI / SERVICII ARHEOLOGICE (raportat la angajații cu contracte de muncă pe durată nedeterminată)			
6.1. Sunt standardele de calitate relevante pentru activitățile / serviciile arheologice desfășurate de instituția Dvs.?	☐ DA		☐ NU
6.2. Dacă ați răspuns afirmativ la întrebarea precedentă vă rugăm să indicați ce standard de calitate utilizează instituția Dvs.		
6.3. Ce calificări trebuie să dețină un arheolog angajat de instituția Dvs. pentru a coordona săpături / proiecte arheologice?		
7. FORMAREA PERSONALULUI ARHEOLOGIC			
7.1. Este necesară formarea personalului arheologic care activează în instituția Dvs.?			
☐ DA	☐ NU	☐ NU CUNOSC	
7.2. Personalul arheologic angajat în instituția Dvs. are oportunitatea de a participa la stagii de formare (interne și/sau externe)?			
personal cu contract de muncă pe durată nedeterminată	☐ DA	☐ NU	☐ NU CUNOSC
			☐ NU EXISTĂ INFORMAȚII
personal cu contract de muncă pe durată determinată	☐ DA	☐ NU	☐ NU CUNOSC
			☐ NU EXISTĂ INFORMAȚII
7.3. Dacă ați răspuns afirmativ la întrebarea precedentă vă rugăm să precizați cum formează instituția Dvs. personalul arheologic?			
Tip de formare	personal cu contract de muncă pe durată nedeterminată	personal cu contract de muncă pe durată determinată	
formare standard în afara	☐	☐	

organizației					
formare standard în cadrul organizației	☐		☐		
formare individuală în afara organizației	☐		☐		
formare individuală în cadrul organizației	☐		☐		
7.4. Ce abilități non-arheologice constituie priorități de formare în organizația Dvs. cu scopul de a îmbunătăți activitățile / serviciile arheologice?					
management de proiect	☐	marketing	☐		
relații publice	☐	resurse umane	☐		
cartare & topografie	☐	tehnologia informației	☐		
Altele (vă rugăm precizați)					
7.5. Vă rugăm să indicați numărul total actual al celor mai înalte calificări academice deținute de arheologi angajați în cadrul instituției Dvs.					
personal cu contract de muncă pe durată nedeterminată	Doctorat	personal cu contract de muncă pe durată determinată	Doctorat		
	Post-doctorat		Post-doctorat		
	Habilitare		Habilitare		
7.6. Vă rugăm să indicați unde au fost obținute cele mai înalte calificări academice deținute de arheologi angajați în instituția Dvs.					
personal cu contract de muncă pe durată nedeterminată			personal cu contract de muncă pe durată determinată		
Doctorat					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
în România	într-un alt stat membru UE	într-un alt stat non-membru UE	în România	într-un alt stat membru UE	într-un alt stat non-membru UE
Post-doctorat					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
în România	într-un alt stat membru UE	într-un alt stat non-membru UE	în România	într-un alt stat membru UE	într-un alt stat non-membru UE
Habilitare					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
în România	într-un alt stat membru UE	într-un alt stat non-membru UE	în România	într-un alt stat membru UE	într-un alt stat non-membru UE
7.7. Vă rugăm să indicați numărul total actual al celor mai înalte calificări academice deținute de personalul non-arheologic angajat în cadrul instituției Dvs.					
personal cu contract de muncă pe durată nedeterminată	Doctorat	personal cu contract de muncă pe durată determinată	Doctorat		
	Post-doctorat		Post-doctorat		
	Habilitare		Habilitare		

7.8. Vă rugăm să indicați unde au fost obținute cele mai înalte calificări academice deținute de personalul non-arheologic angajat în instituția Dvs.						
personal cu contract de muncă pe durată nedeterminată			personal cu contract de muncă pe durată determinată			
Doctorat						
☐ în România	☐ într-un alt stat membru UE	☐ într-un alt stat non-membru UE	☐ în România	☐ într-un alt stat membru UE	☐ într-un alt stat non-membru UE	
Post-doctorat						
☐ în România	☐ într-un alt stat membru UE	☐ într-un alt stat non-membru UE	☐ în România	☐ într-un alt stat membru UE	☐ într-un alt stat non-membru UE	
Habilitare						
☐ în România	☐ într-un alt stat membru UE	☐ într-un alt stat non-membru UE	☐ în România	☐ într-un alt stat membru UE	☐ într-un alt stat non-membru UE	
8. NECESITATEA DE FORMARE A PERSONALULUI ARHEOLOGIC						
8.1. Instituția Dvs. angajează arheologi fără experiență relevant prealabilă?			☐ DA	☐ NU	☐ NU EXISTĂ INFORMAȚII	
8.2. Dacă răspunsul la întrebarea precedent este afirmativ, în ce măsură asigurați sprijin pentru formarea inițială a arheologilor?			☐ FOARTE MICĂ	☐ MICĂ	☐ MEDIE	☐ MARE
8.3. În opinia Dvs. în ce măsură absolvenții de facultate sunt pregătiți să practice arheologia?			☐ FOARTE MICĂ	☐ MICĂ	☐ MEDIE	☐ MARE
8.4. În ce măsură considerați că actualele cursuri de formare disponibile răspund cerințelor practice necesare pentru practicarea profesiei de arheolog?			☐ FOARTE MICĂ	☐ LITTLE	☐ MEDIUM	☐ WELL
9. AFILIERE SINDICALĂ						
9.1. În cadrul instituției Dvs. există un sindicat?			☐ DA	☐ NU	☐ NU EXISTĂ INFORMAȚII	
9.2. Dacă ați răspuns afirmativ la întrebarea precedent vă rugăm să indicați numele sindicatului / sindicatelor respectiv(e).						
10. DATE DESPRE SALARIZARE						
10.1. Salariile din instituția Dvs. sunt corelate cu un sistem oficial?			☐ DA	☐ NU	☐ NU EXISTĂ INFORMAȚII	
10.2. Dacă ați răspuns afirmativ la întrebarea precedent vă rugăm să furnizați detalii relevante despre acesta?						
.....						
.....						
.....						

10.3. Există beneficii suplimentare pentru angajații din instituția Dvs.?	☐ DA	☐ NU	☐ NU EXISTĂ INFORMAȚII
10.4. Oferiți bonificații pentru performanțe de excepție?	☐ DA	☐ NU	☐ NU EXISTĂ INFORMAȚII
10.5. Dacă personalul arheologic din instituția Dvs. este implicat în derularea unor proiecte de cercetare / granturi finanțate de la bugetul public există posibilitatea acordării unor suplimente salariale pe durată determinată?	☐ DA	☐ NU	☐ NU EXISTĂ INFORMAȚII
10.6. Dacă personalul arheologic din instituția Dvs. este implicat în derularea unor contracte de cercetare / granturi finanțate din fonduri private există posibilitatea acordării unor suplimente salariale pe durată determinată?	☐ DA	☐ NU	☐ NU EXISTĂ INFORMAȚII
10.7. Vă rugăm să indicați cuantumul celui mai scăzut salariu anual net al unui arheolog angajat în instituția Dvs. cu contract de muncă pe durată nedeterminată.		
10.8. Vă rugăm să indicați cuantumul salariului anual mediu al unui arheolog angajat în instituția Dvs. cu contract de muncă pe durată nedeterminată.		
10.9. Vă rugăm să indicați cuantumul celui mai mare salariu anual net al unui arheolog angajat în instituția Dvs. cu contract de muncă pe durată nedeterminată.		
10.10. Dacă personalul non-arheologic din instituția Dvs. este implicat în derularea unor proiecte de cercetare / granturi finanțate de la bugetul public există posibilitatea acordării unor suplimente salariale pe durată determinată?	☐ DA	☐ NU	☐ NU EXISTĂ INFORMAȚII
10.11. Dacă personalul non-arheologic din instituția Dvs. este implicat în derularea unor contracte de cercetare / granturi finanțate din fonduri private există posibilitatea acordării unor suplimente salariale pe durată determinată?	☐ DA	☐ NU	☐ NU EXISTĂ INFORMAȚII
10.12. Vă rugăm să indicați cuantumul celui mai scăzut salariu anual net al unui specialist (deținător al unei diplome universitare) angajat în instituția Dvs. cu contract de muncă pe durată nedeterminată.		

10.13. Vă rugăm să indicați cuantumul salariului mediu anual net al unui specialist (deținător al unei diplome universitare) angajat în instituția Dvs. cu contract de muncă pe durată nedeterminată.
10.14. Vă rugăm să indicați cuantumul celui mai mare salariu anual net al unui specialist (deținător al unei diplome universitare) angajat în instituția Dvs. cu contract de muncă pe durată nedeterminată.
10.15. Vă rugăm să indicați cuantumul celui mai scăzut salariu anual net al unui muncitor calificat (sau echivalent) angajat în instituția Dvs. cu contract de muncă pe durată nedeterminată.
10.16. Vă rugăm să indicați cuantumul salariului mediu anual net al unui muncitor calificat (sau echivalent) angajat în instituția Dvs. cu contract de muncă pe durată nedeterminată.
10.17. Vă rugăm să indicați cuantumul celui mai mare salariu anual net al unui muncitor calificat (sau echivalent) angajat în instituția Dvs. cu contract de muncă pe durată nedeterminată.
10.18. Vă rugăm să indicați cuantumul celui mai scăzut salariu anual net al unui muncitor necalificat (sau echivalent) angajat în instituția Dvs. cu contract de muncă pe durată nedeterminată.
10.19. Vă rugăm să indicați cuantumul salariului mediu anual net al unui muncitor necalificat (sau echivalent) angajat în instituția Dvs. cu contract de muncă pe durată nedeterminată.
10.20. Vă rugăm să indicați cuantumul celui mai mare salariu anual net al unui muncitor necalificat (sau echivalent) angajat în instituția Dvs. cu contract de muncă pe durată nedeterminată.
COMENTARIILE SUPLIMENTARE	
Dacă există chestiuni relevante care nu au fost incluse în acest chestionar vă rugăm să formulați sugestiile / comentariile Dvs.

V.2. Chestionarul individual

Principalele criterii avute în vedere pentru chestionarul individual sunt:

1. Vârsta
2. Sex
3. Naționalitate
4. Expertiză profesională
 - 4.1. Studii / Educație (titluri academice)
 - 4.2. Grad profesional
 - 4.3. Expertiză arheologică
5. Afiliere instituțională și angajare
 - 5.1. Tip de angajare
 - 5.2. Profil instituțional al angajatorului
 - 5.3. Funcție (de încadrare)
6. Dinamica angajării în domeniul arheologiei
7. Salarizare
8. Afiliere profesională
9. Dizabilități

1. VÂRSTA						
☐ < 20 ani*	☐ 20–29 ani	☐ 30–39 ani	☐ 40–49 ani	☐ 50–59 ani	☐ 60–65 ani	☐ pensionat*
Vă rugăm specificați dacă nu vă încadrați în categoriile de mai sus:						
.....						
2. SEX						
☐ Feminin			☐ Masculin			
3. NAȚIONALITATE						
☐ Română		☐ Altă naționalitate (vă rugăm specificați)... ..				
.....						
4. EXPERTIZĂ						
4.1. CALIFICĂRI ACADEMICE						
☐ Licențiat (ă)			☐ Studii aprofundate / master absolvite			
☐ Stagiul de studii doctorale în derulare			☐ Doctorat			
☐ Post-Doctorat / ☐ Habilitare			☐ Altă calificare academică (vă rugăm specificați)			
.....						
.....						
4.1.1. Unde a fost obținută cea mai înaltă calificare academică?						
☐ în România		☐ într-o altă țară membră UE		☐ într-o altă țară non-membră UE		
4.2. GRAD PROFESIONAL (conform clasificării Registrului Arheologilor din România)						
☐ Debutant (1)			☐ Expert (3)			
☐ Specialist (2)			☐ neîncris (ă) în Registrul Arheologilor din România			
4.3. EXPERTIZĂ ARHEOLOGICĂ						
☐ Arheologie pre- și protoistorică (1)			☐ Arheologie medievală (3)			

☐ Arheologie clasică (2)		☐ Altă expertiză arheologică (vă rugăm specificați)			
5. ANGAJARE INSTITUȚIONALĂ					
5.1. TIP DE ANGAJARE					
☐ Durată nedeterminată		☐ Durată determinată			
☐ Alt tip de angajare (vă rugăm specificați)		☐ Șomaj			
5.2. PROFILUL INSTITUȚIONAL AL ANGAJATORULUI					
☐ Universitate (publică ☐ / particulară ☐		☐ Institut de cercetare (al Academiei Române)			
☐ Muzeu (național ☐ / regional ☐		☐ Administrație publică (centrală ☐ / locală ☐			
☐ Firmă privată		☐ Alt profil instituțional (vă rugăm specificați)...			
5.3. FUNCȚIE					
☐ Muzeograf		☐ Cercetător			
☐ Funcție academică	☐ Funcție managerială	☐ Altă funcție (vă rugăm specificați)			
6. Ați fost angajat(ă) în domeniul arheologiei în urmă cu					
☐ 1 an	☐ 3 ani	☐ 5 ani	☐ 7 ani	☐ 10 ani	☐ peste 10 ani
7. Considerați că veți fi angajat(ă) în domeniul arheologiei în viitoarea perioadă de					
☐ viitorii 3 ani	☐ viitorii 5 ani	☐ viitorii 7 ani	☐ viitorii 10 ani	☐ peste un deceniu	☐ peste două decenii
8. Salariu lunar net					
☐ < 300 €	☐ 301–500 €	☐ 501–800 €	☐ 801–1.000 €	☐ peste 1.000 €	☐ peste 1.500 €
9. Sunteți afiliat(ă) unei asociații profesionale naționale în domeniul arheologiei?					
☐ DA			☐ NU		
9.1. Dacă răspunsul este afirmativ, vă rugăm să precizați numele acesteia.					
9.2. Sunteți membru / membră a Asociației Europene a Arheologilor (European Association of Archaeologists – EAA)?					
☐ DA			☐ NU		
10. Sunteți o persoană cu dizabilități ?					
☐ DA			☐ NU		
Notă: Vă rugăm să indicați dacă ați completat acest chestionar prin formularul on-line de tip SurveyGo.					
☐ DA			☐ NU		

VI. ALTE SURSE DE DATE RELEVANTE

VI.1. Registrul Arheologilor din România

După cum am menționat, Registrul Arheologilor din România a fost instituit în anul 2000. Această evidență națională este administrată de Ministerul Culturii și o parte a datelor (numele arheologului atestat, calificarea/funcția, afilierea instituțională) sunt publice, prin intermediul bazei de date on-line (care poate fi consultată la adresa <http://arh.cimec.ro/RegistruArheologi.aspx>). În prezent sunt 858 de arheologi înscriși în acest registru de evidență, conform următoarelor categorii de calificare / expertiză profesională:

- ✓ arheolog debutant – 306 (35.66%)
- ✓ arheolog specialist – 252 (29.37%)
- ✓ arheolog expert – 300 (34.96%)

Totuși, dată fiind verificarea suplimentară a datelor publice existente în această evidență centralizată s-a putut observa că:

- ✓ 61 dintre arheologii atestați sunt pensionari (7.1%);
- ✓ 23 dintre arheologii atestați sunt decedați (2.68%).

De asemenea, ținând cont de datele publice cuprinse în Cronică Cercetărilor Arheologice din România s-a putut observa faptul că numai circa 50% din arheologii înscriși în Registrul Arheologilor din România sunt implicați în desfășurarea cercetărilor de teren de diverse tipuri. Mai mult decât atât, aceeași sursă de date arată faptul că există un număr semnificativ de arheologi (în special tineri și/sau din străinătate) care sunt menționați în cadrul unor colective de cercetare arheologică ale unor situri din România.

Ca urmare a acestor observații preliminare, numărul total al arheologilor care activează (au activitate profesională constantă) în acest moment în România se situează între 450 și 500.

VI.2. Cronică Cercetărilor Arheologice din România

Cronică Cercetărilor Arheologice din România este o publicație anuală editată de Ministerul Culturii începând cu anul 1999. Încă de la prima sa ediție, acest volum conține un indice al persoanelor (arheologi atestați, studenți, voluntari etc.) care fac parte din colective de cercetare arheologică de teren. Volumul de date și timpul avut la dispoziție în cadrul proiectului de față nu au permis o procesare în detaliu a acestor date. Totuși, analiza preliminară a acestui set de date publice a condus la două importante concluzii și anume:

- ✓ începând din anul 2000, în ciuda prevederilor legale care stabilesc cine este arheolog atestat în România (cu drept de săpătură), există un număr semnificativ de arheologi care nu sunt înscriși în Registrul Arheologilor, fiind însă membri ai unor colective de cercetare arheologică de teren;
- ✓ numărul de arheologi străini care participă la săpături arheologice în România este semnificativ mai mare decât cel indicat de evidențele oficiale disponibile on-line în Registrul Arheologilor din România.

Date fiind cele de mai sus, este un obiectiv pe termen scurt / mediu rezultat după finalizarea proiectului de față pentru a procesa în detaliu aceste informații publice

referitoare la arheologii care activează în România pentru perioada 1999 – 2014, conform datelor publicate în volumele *Cronica Cercetărilor Arheologice din România*.

VI.3. Un demers preliminar referitor la profilul profesiei de arheolog și practicarea arheologiei în România efectuat în anul 2005

Dat fiind scopul principal al proiectului de față și cercetarea întreprinsă în acest sens se cuvine menționat faptul că a fost publicat anterior un studiu preliminar care a abordat parțial chestiuni relativ similare (*Angelescu 2007*). Datele de referință cuprinse în acel studiu aveau în vedere:

- ✓ cadrul legislativ;
- ✓ controlul calității activității arheologice (la diverse niveluri, inclusiv prin intermediul Registrului Arheologilor din România);
- ✓ standarde de calitate arheologică;
- ✓ codul de conduită profesională în domeniul arheologiei.

VI.4. Chestionarul pentru public

Scopul acestui studiu¹ este de a identifica o serie de caracteristici legate de percepția publicului din România asupra arheologiei și a arheologilor. În acest scop au fost urmărite două direcții de cercetare, fiecare dintre ele căutând să răspundă la întrebări diferite: care este viziunea publicului asupra rolului pe care arheologia îl joacă în societate și, respectiv, care sunt, în percepția publicului, principalele caracteristici ale unui arheolog.

Un studiu bazat pe acest chestionar a fost desfășurat pe durata a 5 săptămâni la Muzeul Național de Istorie a României, pe un eșantion selectat în mod aleatoriu, dintre vizitatorii muzeului. Pentru a crește rata de răspuns și varietatea respondenților, în anumite situații – de obicei în cazul persoanelor în vârstă sau a vizitatorilor cu copii, chestionarul a fost administrat de operatori (studenți aflați în stagiul de practică). În ceea ce privește profilul respondenților, în momentul de față nu există date suficiente pentru a preciza dacă acesta este apropiat de profilul general al vizitatorilor muzeului și prin urmare concluziile studiului nu pot fi generalizate la acest nivel. În plus, mediul în care s-a desfășurat cercetarea – muzeul – precum și prezența operatorilor de interviu este posibil să fi influențat răspunsii în direcția unor răspunsuri pe care aceștia să le considere dezirabile date fiind circumstanțele.

Au fost considerate ca fiind valabile un număr de 110 chestionare, completate în proporție de cel puțin 80%.

¹ Această cercetare a fost realizată de către Monica Bîră (SNSPA) și Corina Borș (MNIR).

Gen	Procentaj	Număr
femei	54,54%	60
bărbați	45,46%	50
Vârstă	Procentaj	Număr
18–25	22,72%	25
26–40	58,18%	64
41–65	10%	11
peste 65	9,09%	10
Studii	Procentaj	Număr
liceu (bacalaureat)	4,54%	5
licență universitară	57,03%	62
master	34,54%	38
doctorat	2,72%	3
studii post-doctorale	0,9%	1
Venit	Procentaj	Număr
mai puțin de 1.000 lei	30,09%	34
între 1.000–2.500 lei	47,27%	52
între 2.500–4.500 lei	13,2%	14
mai mult de 4.500 lei	0,9%	1
Domeniu de activitate	Procentaj	Număr
educație	21,81%	24
cercetare	5,45%	6
cultură	3,63%	4
IT	22,72%	25
servicii	16,36%	18
industrie	9,09%	10
șomeri / pensionari	6,36%	7
studenți	3,63%	4
altele (administrație publică, sănătate, justiție)	10,95%	11

Tabelul 3 – Profilul respondenților (în procente) la chestionarul pentru public

Importanța arheologiei

Pentru evaluarea importanței pe care arheologia o are în viziunea publicului larg au fost luate în considerare trei niveluri: cum este percepută importanța arheologiei pentru individ, pentru o comunitate și pentru societate. Respondenților li s-a cerut să dea note de la 1 la 10 pentru felul în care percep importanța arheologiei în raport cu fiecare din nivelurile menționate mai sus. Cum era de așteptat, majoritatea respondenților consideră că arheologia este foarte importantă în special pentru societate în general și nu există variații semnificative între răspunsuri, care să poată fi corelate cu vârsta sau educația respondenților. Graficul de mai jos prezintă felul în care respondenții apreciază importanța arheologiei.

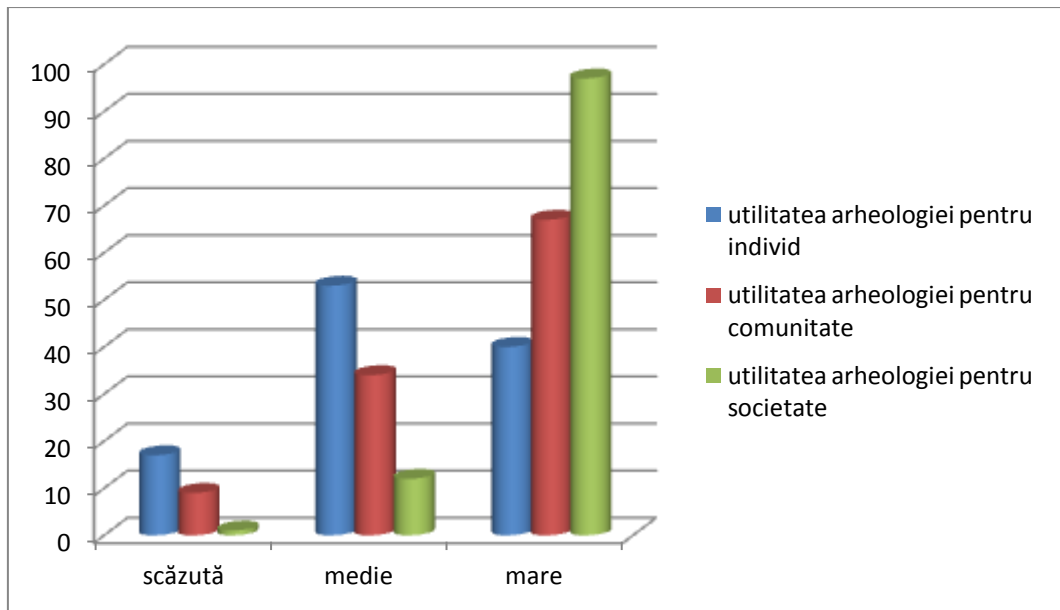

Figura 1 – Importanța arheologiei

În acest punct trebuie menționat faptul că deși un număr semnificativ de respondenți s-au declarat foarte interesați de arheologie, un număr mult mai scăzut apreciază că deține un nivel semnificativ de cunoștințe în domeniu. Acest lucru era de așteptat având în vedere faptul că studiul s-a desfășurat într-un muzeu de istorie, iar oamenii tind să dea răspunsurile pe care le cred în acord cu situația lor (vizita unui muzeu de istorie presupune un oarecare interes pentru istorie și eventual pentru arheologie). Interesul ridicat față de arheologie se corelează cu răspunsurile date la o serie de întrebări ce vizează activități care ar îndreptăți o persoană să se considere fie foarte interesată de arheologie fie informată în legătură cu aceste teme: peste 60% dintre respondenți au declarat că nu citesc pe teme de arheologie. Televiziunea înregistrează un scor mai bun când vine vorba despre sursele din care respondenții se informează în legătură cu arheologia, în vreme ce Internetul ocupă reprezentă, ca pondere, a doua sursă de informare.

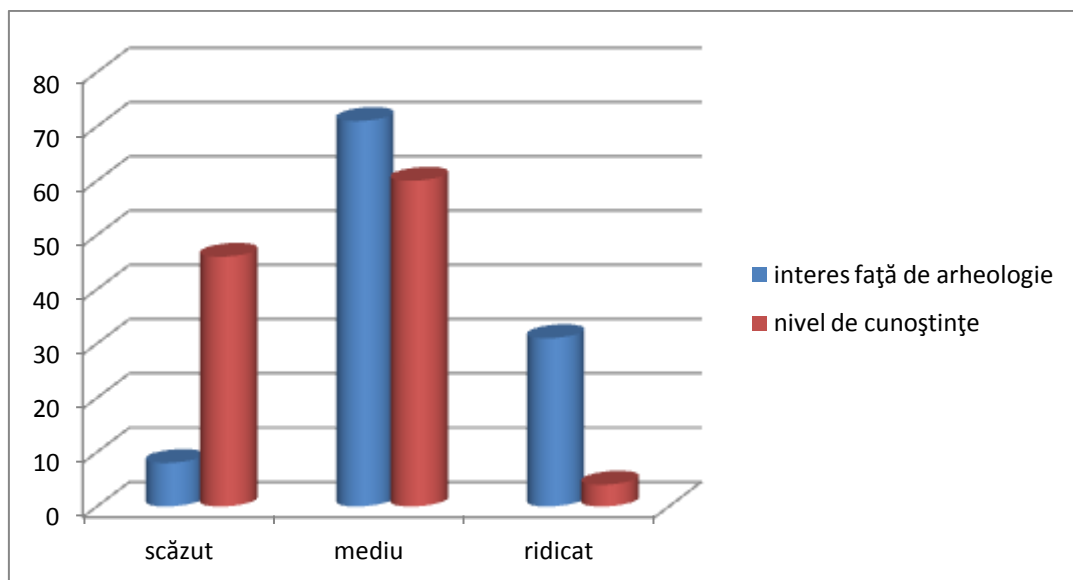

Figura 2 – Percepția interesului privind arheologia *versus* nivelul de cunoștințe

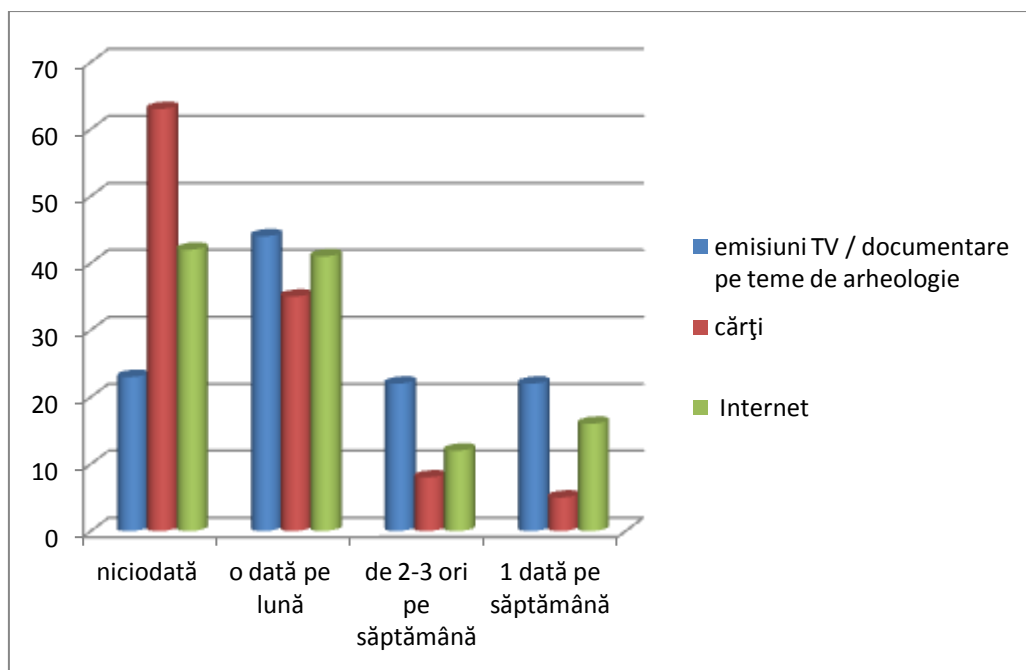

Figura 3 – Consum cultural – arheologie (TV, cărți, internet)

În ceea ce privește nivelul de consum cultural pe sectorul muzee și arheologie, se observă că respondenții au tendința de a vizita mai puține muzee cu profil de istorie / arheologie decât alte tipuri de muzee (79). De asemenea, un număr mai mare de respondenți (58) nu au vizitat niciodată un sit arheologic.

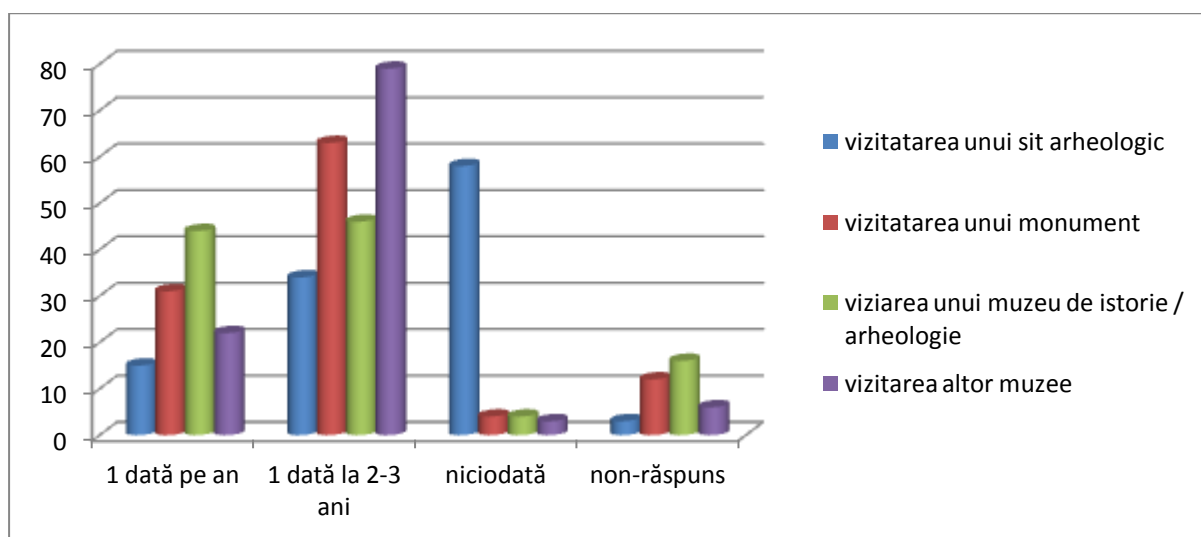

Figura 4 – Consum cultural – muzee și arheologie

Portretul unui arheolog

Felul în care arheologii sunt reprezentați reflectă într-o anumită măsură și percepția asupra utilității arheologiei. Pentru a desena un portret-robot al arheologului am investigat două elemente: primul este legat de ceea ce am putea numi un profil profesional și social, în vreme ce al doilea a vizat o serie de caracteristici personale pe care se presupune că un arheolog trebuie să le posede. Majoritatea respondenților consideră că arheologii sunt în primul rând cercetători / oameni de știință, fapt care este de altfel în concordanță cu ideea că arheologia are în primul rând o utilitate socială. În același timp nu se poate stabili o corelație relevantă între cei care au acordat note mai mici atunci când au evaluat utilitatea arheologiei pentru societate și pentru comunitate și cei care văd în arheologi un fel de căutători de comori.

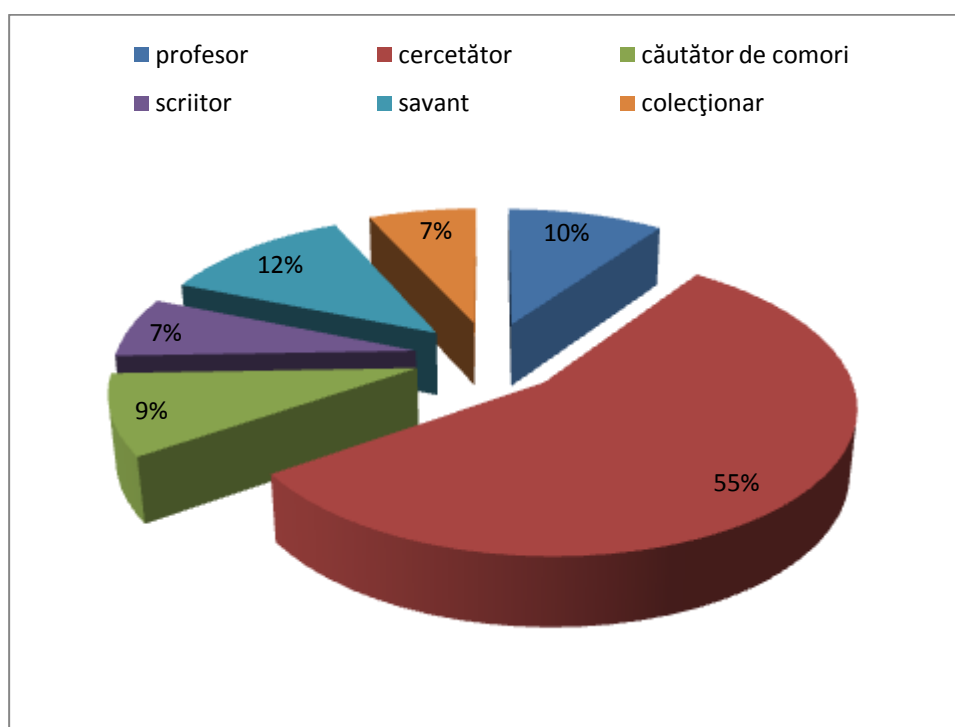

Figura 5 – Portretul unui arheolog

Se observă că numai 9 respondenți din 110 asociază profesia de arheolog cu ideea de căutător de comori, ceea ce este cumva surprinzător date fiind cazurile – intens mediatizate – de explorări arheologice ilegale (ca de exemplu cazul „Aurul dacic”) sau recompensele substanțiale acordate celor care au găsit tezaure monetare și au decis să informeze instituțiile autorităților centrale sau locale. În ceea ce privește caracteristicile unui arheolog, cele mai frecvent menționate sunt: cultură generală (67,6%), curiozitate (14,12%) pasiune (8%), charismă (3%) și meticulozitate (2,05%).

Numele arheologilor – români sau străini – care sunt cunoscute publicului larg merită o discuție aparte. Astfel, pentru a determina cât de familiarizați sunt respondenții cu domeniul arheologiei, dar și pentru a avea un punct de reper în a evalua dacă baza cunoștințelor lor stă în informațiile dobândite prin intermediul educației formale sau în

cunoștințele dobândite ulterior, respondenții au fost rugați să dea 3 exemple de arheologi, români sau străini. În primul rând s-a înregistrat un număr mare de non-răspunsuri (46), câțiva respondenți precizând că nu își pot aminti nici un nume de arheolog. Unul dintre respondenți a menționat chiar că, deși nu-i vine în minte numele nici unui arheolog, se va informa cât se poate de repede. Printre arheologii menționați se întâlnesc cei care ale căror nume sunt asociate cu descoperiri extrem de cunoscute publicului larg, precum Lordul Carnarvon și Heinrich Schliemann. În afară de aceștia întâlnim un număr semnificativ de arheologi români. Dintre ei Vasile Pârvan este cel mai frecvent dar apar de asemenea și Alexandru Odobescu și Grigore Tocilescu. Este de reținut faptul că atât Pârvan cât și Odobescu sunt menționați și de respondenți care nu au o pregătire formală în domeniul istorie – arheologie. De asemenea mai sunt menționați o serie de profesori de la Universitatea din București, în acest caz respondenții fiind fie studenți fie dintre cei care au declarat că lucrează în domeniul educațional.

VII. METODOLOGIA DE LUCRU

ETAPE PRINCIPALE

- elaborarea chestionarelor (instituțional și individual) în conformitate cu criteriile standard (agreate la nivelul proiectului)
- culegerea datelor din alte surse publice existente – Registrul Arheologilor din România (bază de date accesibilă on-line), Cronica Cercetărilor Arheologice din România (publicație anuală, apărută în format tipărit și digital, din 1999 și până în prezent, care conține un index de instituții și persoane pentru doemniul arheologie)
- documentare în vederea redactării unui studiu intitulat „A fi arheolog în România – o perspectivă în schimbare de-a lungul a 150 de ani”
- aplicarea chestionarelor
 - ❖ transmiterea unor scrisori oficiale către toate instituțiile cu profil arheologic din România (corespondență cu confirmare de primire), inclusiv chestionarul instituțional
 - ❖ realizarea unui formular on-line pentru chestionarul individual (disponibil la adresa <http://www.mnir.ro/index.php/formular-chestionar-proiect-disco/>), utilizând o aplicație informatică (SoGoSurvey software)
- organizarea și arhivarea datelor obținute ca urmare a aplicării chestionarelor
- realizarea celui de-al treilea chestionar, având ca scop obținerea unor date de referință referitor la percepția publică cu privire la profesiunea de arheolog și arheologie (elaborat în parteneriat cu SNSPA – Școala Națională de Studii Politice și Administrative)
- analiza datelor obținute din diversele surse de informare
- redactarea raportului național preliminar
- redactarea raportului național final
- diseminarea rezultatelor proiectului la nivel național și internațional

VII.1. Principalele criterii ale chestionarelor

VII.1.a. Chestionarul instituțional

- Tip instituție
- Tipuri de activități / servicii în arheologie
- Aria geografică
- Personal angajat
- Dinamica angajării
- Standarde de calitate pentru activități / servicii în arheologie
- Formare profesională la nivel instituțional
- Afiliere sindicală
- Salarizare

VII.1.b. Chestionarul individual

- Vârsta
- Sex
- Naționalitate
- Expertiză profesională
 - Studii / Educație (titluri academice)
 - Grad profesional
 - Expertiză arheologică
- Afiliere instituțională și angajare
 - Tip de angajare
 - Profil instituțional al angajatorului
 - Funcție (de încadrare)
- Dinamica angajării în domeniul arheologiei
- Salarizare
- Afiliere profesională
- Dizabilități

VII.2. Aplicarea chestionarelor

Chestionarul instituțional a fost transmis prin corespondență (cu confirmare de primire).

În total au fost identificate 94 de instituții cu profil arheologic, care au angajați arheologi (atestați) pe durată determinată, după cum urmează

Tip instituție	Număr de instituții	Feedback la chestionar
Administrație centrală și instituții subordonate	15	6
Muzee naționale	5	2
Muzee regionale (județene)	45	15
Institute de cercetare (inclusiv cele ale Academiei Române)	6	1
Universități	15	1
Firme private	8	0

Tabelul 4 – Feedback-ul la chestionarul instituțional

Sunt de luat în considerare următoarele aspecte:

- există diferențe semnificative în ceea ce privește numărul de angajați (arheologi) între diversele instituții cu profil arheologic din România; între cei mai mari angajatori se numără muzeele naționale de istorie din București, Cluj și Iași, urmate de Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române;
- multe dintre instituțiile publice aflate în subordinea administrației publice centrale de profil (anume direcțiile județene pentru cultură și patrimoniu cultural național) au ca angajați permanenți numai câte un arheolog (sau chiar nici unul);
- firmele private identificate ca activând în domeniul arheologiei au în general un număr foarte redus de angajați permanenți (arheologi); aceste firme nu sunt abilitate să desfășoare săpături arheologice, ci – în general – asigură servicii de consultanță pentru companii de construcții, iar unele sunt specializate în domenii conexe necesare realizării unor lucrări arheologice de amploare (3) și lucrări de restaurare a monumentelor istorice (1). Datele publice referitoare la activitatea arheologică a acestor firme sunt foarte puține.

Pe baza primirii chestionarelor instituționale completate raportat la numărul total de instituții cu profil arheologic din România se estimează că circa 26,95% din aceste entități au oferit răspunsuri valide pentru studiul de față.

Chestionarul individual a fost aplicat după cum urmează:

- ✓ prin e-maiuri adresate la adresele individuale a circa 500 de arheologi activi din România, cu rugămintea de a completa formularul on-line special proiectat;
- ✓ postarea solicitării de a completa chestionarele instituționale prin intermediul a două grupuri de Facebook „arheologice” din România (*“Perspective arheologice”* și *“Arheologia în România”*).

Chestionarul individual a fost completat exclusiv prin intermediul aplicației on-line dezvoltate în cadrul proiectului. Au fost înregistrate 125 de chestionare completate integral, pentru toate criteriile.

Pe baza chestionarelor individuale înregistrate în baza de date on-line (realizată în cadrul proiectului) comparativ cu numărul total de arheologi activi din România în acest moment se poate estima un procent de 25% de răspunsuri valide primite.

VII.3. Procesarea datelor

Pentru procesarea datelor obținute din aplicarea chestionarului instituțional a fost realizată o bază de date, structurată pe criterii specifice. În completare, acest set de date a fost analizat comparativ cu datele publice provenite din alte surse de informare, ca de exemplu Registrul Arheologilor din România și Cronica Cercetărilor Arheologice din România (1999–2013).

Pentru procesarea datelor obținute din aplicarea chestionarului individual a fost dezvoltată o aplicație informatică on-line, de asemenea structurată conform unor criterii specifice. Și în cazul acestui set de date au fost făcute analize comparative cu informațiile complementare existente în cele două surse de date adiționale menționate mai sus.

Având în vedere că este pentru prima dată când un astfel de studiu este întreprins pentru România, datele obținute și analizate oferă o imagine preliminară de ansamblu asupra arheologilor și profesiei de arheolog în anii 2013/2014.

VIII. REZULTATELE STUDIULUI

VIII.1. Datele obținute prin intermediul chestionarului instituțional

Conform celor indicate în secțiunea VII.2., instituțiile cu profil arheologic care au răspuns acestui chestionar reprezintă 26,95% din entitățile de acest fel din România. Totuși, ținând cont de fiecare categorie instituțională a angajatorilor, pot fi estimate următoarele rate de relevanță a răspunsurilor primite după cum urmează:

Tip instituție	Număr de instituții	Feedback la chestionar	Rată de relevanță a răspunsurilor
Administrație centrală și instituții subordonate	15	6	40%
Muzee naționale	5	2	40%
Muzee regionale (județene)	45	15	33,3%
Institute de cercetare (inclusiv cele ale Academiei Române)	6	1	16,66%
Universități	15	1	6,66%
Firme private	8	0	0
TOTAL	94	25	

Tabelul 5 – Relevanța feedback-ului la chestionarul instituțional

(1) Tip instituție

După cum am menționat anterior, datele disponibile cu privire la acest criteriu provin din două surse, respectiv chestionarul instituțional și Registrul Arheologilor din România.

Nr.	Tip instituție	Date publice din registrul Arheologilor		Date obținute pe baza procesării chestionarului instituțional	
		Număr de arheologi atestați	Procent preliminar la nivel național pentru arheologi angajați	Număr de instituții	Relevanța la nivel național raportat la categoria de instituție cu profil arheologic
1.	Universități	180	20,97%	15	15,95%
2.	Institute de cercetare ale Academiei Române și alte institute de cercetare cu profil arheologic	114	13,27%	6	6,38%
3.	Ministerul Culturii și direcțiile județene pentru cultură și patrimoniu cultural național	17	1,98%	15	15,95%
4.	Muzee nationale	110	12,82%	5	5,31%
5.	Muzee județene (regionale)	319	37,17%	45	47,87%
6.	Alte tipuri de instituții (administrație centrală și locală, școli și licee, firme private etc.)	51	5,94%	8*	8,51%*
7.	Instituții străine	13	1,51%	---	---
8.	Fără afiliere instituțională	54	6,29%	---	---
9.	TOTAL	858	100%	94	100%

Tabelul 6 – Date comparative privind relevanța angajatorilor în domeniul arheologiei cf. Registrului Arheologilor și datelor obținute prin chestionarul instituțional

(2) Tipuri de activități / servicii în arheologie

După cum se poate observa în secțiunea 2 a chestionarului instituțional au fost identificate o diversitate de activități / servicii pentru domeniul arheologiei care sunt desfășurate de instituții de profil din România. Situația generală cu privire la acestea este indicată în tabelul de mai jos.

Tip de activitate / serviciu	Număr de instituții care au răspuns chestionarului și desfășoară asemenea activități / oferă asemenea servicii	Procent
Evaluare / Diagnostic arheologic	16	64%
Săpătură arheologică sistematică (cu caracter programat)	13	52%
Săpătură arheologică preventivă	13	52%
Supraveghere arheologică	15	60%
Consultanță/Management arheologic	14	56%
Activități muzeale	15	60%
Analiză/Studiu post-săpătură	11	44%
Activități educative	6	24%
Studii istorice	13	52%
Restaurare	10	25%
Topografie arheologică	5	20%
Activitate editorială și publicații	13	52%
Altele (monitorizare, control)	4	16%

Tabelul 7 – Tipuri de activități / servicii în domeniul arheologiei

(3) Aria geografică

În ceea ce privește aria geografică a activităților / serviciilor realizate de către instituțiile care au răspuns chestionarului instituțional situația generală este prezentată în tabelul de mai jos.

Tip de relevanță geografică	Număr de instituții care au răspuns chestionarului	Procent
Regională	17	68%
Națională	6	24%
Internațională	5	20%

Tabelul 8 – Relevanța geografică a activităților / serviciilor instituțiilor în domeniul arheologiei

(4) Personal (arheologic) angajat

Situația actuală (anii 2013/2014) cu privire la arheologii angajați de către instituțiile de profil care au răspuns chestionarului instituțional este prezentată în tabelul de mai jos. De remarcat faptul că din cele 25 de instituții de profil care au completat chestionarul, numai 6 au furnizat date complete.

ID instituție	Număr total de arheologi angajați în 2013 (contract pe durată nedeterminată, normă întreagă)	Număr total de angajați în anul 2013 (contract pe durată nedeterminată, normă întreagă)	Procent arheologi raportat la numărul total de salariați ai instituției de profil
ID1	13	80	16,25%
ID 2	9	---	---
ID 3	4	---	---
ID 4	7	58	12,06%
ID 5	2	---	---
ID 6	44,5	---	---
ID 7	1	---	---
ID 8	1	---	---
ID 9	2	---	---
ID 10	0	---	---
ID 11	1	---	---
ID 12	6	---	---
ID 13	10	---	---
ID 14	1	---	---
ID 15	28	137	20,43%
ID 16	3	48	5,88%

ID 17	1	---	---
ID 18	9	63	14,28%
ID 19	1	---	---
ID 20	1	---	---
ID 21	1	---	---
ID 22	3	---	---
ID 23	4	21	19,04%
ID 24	1	---	---
ID 25	21	---	---

Tabelul 9 – Numărul total al arheologilor angajați în anul 2013 (contracte de muncă pe durată nedeterminată) pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional

(5) Dinamica angajării

Situația înregistrată pentru perioada anilor 2003–2012 referitoare la angajarea arheologilor în cadrul instituțiilor de profil care au răspuns chestionarului instituțional este prezentată în tabelul de mai jos. Trebuie remarcat faptul că 21 de instituții (84%) din cele 25 care au răspuns chestionarului au furnizat datele necesare cu privire la acest criteriu specific, în vreme ce 4 instituții (16%) nu au răspuns.

	Număr mai mare de arheologi angajați	Același număr de arheologi angajați	Număr mai mic de arheologi angajați
5 ani în urmă	7	11	3
3 ani în urmă	6	14	1
un an în urmă	0	21	0

Tabelul 10 – Dinamica angajărilor anterioare pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional

Deși aceste date sunt parțiale, analiza lor indică faptul că în perioada anilor 2003–2012 numărul arheologilor angajați pe durată nedeterminată, cu normă întreagă a avut o tendință descrescătoare, urmând – de altfel – o tendință generală ce poate fi observată cu privire la personalul angajat per ansamblu de instituțiile publice din România. Nu a putut fi efectuată o analiză cu privire la situația angajării arheologilor pe durată determinată (convenții civile / contracte de colaborare etc.) de vreme ce, pentru moment, datele referitoare la acest criteriu specific obținute în urma aplicării chestionarului instituțional sunt incomplete.

Perspectiva pe termen scurt cu privire la angajarea personalului arheologic în cadrul instituțiilor de profil care au răspuns chestionarului instituțional este cuprinsă în tabelul de mai jos.

	Număr mai mare de arheologi angajați	Același număr de arheologi angajați	Număr mai mic de arheologi angajați
în viitorul an	1	23	1
în viitorii 3 ani	3	20	1

Tabelul 11 – Dinamica angajărilor de perspectivă pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional

Majoritatea instituțiilor de profil care au completat chestionarul, respectiv un număr de 23 (92%) au indicat faptul că numărul de arheologi angajați în cadrul lor cu contract de muncă pe durată nedeterminată (cu normă întreagă) în anul 2014 va fi similar celui din anul precedent, în vreme ce un număr de 20 de instituții (80%) consideră că numărul de arheologi angajați în cadrul lor cu contract de muncă pe durată nedeterminată (cu normă întreagă) în anul 2016 va fi similar celui din anul 2014, respectiv un număr de 3 instituții (12%) sunt de părere că acest număr va crește, iar o instituție (4%) este de părere că numărul în discuție va scădea.

Perspectiva pe termen mediu cu privire la angajarea personalului arheologic în cadrul instituțiilor de profil care au răspuns chestionarului instituțional este cuprinsă în tabelul de mai jos.

	Numărul de arheologi angajați permanenți (contract de muncă pe durată nedeterminată cu normă întreagă) în 2014	Numărul de arheologi angajați permanenți (contract de muncă pe durată nedeterminată cu normă întreagă) în viitorii 3–5 ani
prea mic	14	12
satisfăcător	4	3
adecvat	6	6
prea mare	0	0
fără răspuns	1	4

Tabelul 12 – Perspectiva pe termen mediu privind angajarea personalului arheologic pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional

Majoritatea instituțiilor de profil care au completat chestionarul, anume 14 instituții (56%) au indicat faptul că numărul de arheologi angajați în cadrul lor cu contract de muncă pe durată nedeterminată (cu normă întreagă) în anul 2014 este prea mic în raport cu ceea ce ar fi necesar, în vreme ce 4 instituții (16%) consideră că numărul de arheologi angajați în cadrul lor cu contract de muncă pe durată nedeterminată (cu normă întreagă) în anul 2014 este satisfăcător și 6 instituții (24%) consideră acest număr ca fiind adecvat. Nici una din

instituții nu a indicat faptul că numărul de arheologi angajați în cadrul lor cu contract de muncă pe durată nedeterminată (cu normă întreagă) în anul 2014 ar fi prea mare.

Referitor la perspectiva de angajare a arheologilor pentru următorii 3 până la 5 ani, 12 instituții (48%) cred că numărul de arheologi angajați în cadrul lor cu contract de muncă pe durată nedeterminată (cu normă întreagă) va continua să fie prea mic, 3 (12%) instituții consideră că acest număr va fi satisfăcător și 6 instituții (24%) sunt de părere că numărul de arheologi angajați în cadrul lor cu contract de muncă pe durată nedeterminată (cu normă întreagă) va fi adecvat. Nici una din instituții nu a indicat faptul că numărul de arheologi angajați în cadrul lor cu contract de muncă pe durată nedeterminată (cu normă întreagă) în următorii 3 până la 5 ani va fi prea mare.

(6) Standarde de calitate pentru activități / servicii arheologice

O serie de întrebări din cuprinsul chestionarului instituțional au vizat relevanța utilizării standardelor de calitate pentru activitățile / serviciile arheologice realizate de către instituțiile de profil, care sunt aceste standarde și ce calificări îi sunt necesare unui arheolog angajat de către o instituție de profil pentru a gestiona / coordona proiecte / săpături arheologice. Răspunsurile primite la aceste întrebări specifice sunt sintetizate în tabelul de mai jos.

ID instituție	Utilizarea standardelor de calitate		Gestionarea / coordonarea proiectelor / săpăturilor arheologice	Observații / Alte standarde
	DA	NU		
ID1	0	1	---	---
ID 2	1	0	arheolog expert / specialist	ISO 9001: 2008
ID 3	1	0	deținerea unui titlu academic (științific) relevant	
ID 4	1	0	doctorat	---
ID 5	---	---	---	---
ID 6	---	---	---	---
ID 7	---	---	---	---
ID 8	1	0	OMCC 2392	---
ID 9	1	0	arheolog expert / specialist	---
ID 10	---	---	---	---
ID 11	---	---	arheolog expert / specialist	---
ID 12	1	0	deținerea unui titlu academic (științific) relevant	OMCC 2392
ID 13	---	---	arheolog expert / specialist	---
ID 14	0	1	arheolog expert / specialist	---

ID 15	1	0	arheolog expert / specialist	OMCC 2392
ID 16	---	---	arheolog expert / specialist	OMCC 2392
ID 17	0	1	---	---
ID 18	1	0	---	---
ID 19	---	---	---	---
ID 20	1	0	---	OMCC 2392
ID 21	1	0	---	OMCC 2392
ID 22	1	0	standarde academice și științifice	---
ID 23	1	0	arheolog expert / specialist	---
ID 24	1	0	doctorat (istorie veche și arheologie)	---
ID 25	1	0	doctorat (istorie veche și arheologie)	OMCC 2392

Tabelul 13 – Situația standardelor de calitate pentru activități / servicii arheologice pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional

Din totalul celor 25 de instituții de profil care au răspuns chestionarului, un număr de 14 instituții (56%) au indicat faptul că utilizează standarde de calitate pentru activitățile / serviciile arheologice pe care le realizează, în vreme ce 3 instituții (12%) nu au în vedere asemenea standarde, iar 8 instituții (32%) nu au răspuns la această întrebare.

(7) Formarea profesională la nivel instituțional

O chestiune importantă avută în vedere la realizarea și aplicarea chestionarului instituțional a vizat situația generală cu privire la formarea profesională a arheologilor / pentru domeniul arheologiei în România (vezi întrebările 7.1. la 7.4. din chestionarul instituțional).

	DA	NU
Identificarea unei necesități privind formarea profesională a personalului arheologic (de specialitate)	16	5

Tabelul 14 – Necesarul privind formarea profesională la nivel instituțional pentru personalul arheologic pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional

Din cele 25 de instituții de profil care au completat chestionarul referitor la acest criteriu specific, 16 instituții (64%) au răspuns pozitiv la această întrebare, în vreme ce 5 instituții (20%) au răspuns negativ, iar 4 instituții (16%) nu au răspuns.

O altă întrebare specifică a fost aceea dacă arheologii angajați de către o instituție de profil (fie cu contract de muncă pe durată nedeterminată (cu normă întreagă) sau cu convenție civilă / contract de colaborare etc.) beneficiază de oportunitatea de a participa la stagii de formare profesională (interne și/sau externe). Situația răspunsurilor înregistrate privitor la acest aspect este indicată în tabelul de mai jos.

	YES	NO
Oportunitatea de formare profesională pentru personalul arheologic de specialitate angajat permanent	14	8
Oportunitatea de formare profesională pentru personalul arheologic de specialitate angajat temporar	3	9

Tabelul 15 – Oportunitatea pentru formare profesională la nivel instituțional pentru personalul arheologic pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional

Din cele 25 de instituții de profil care au răspuns acestei întrebări din cadrul chestionarului, 14 instituții (56%) consideră că există oportunități pentru formarea profesională a arheologilor angajați permanent în cadrul lor, în vreme ce 8 instituții (32%) care au răspuns la această secțiune a chestionarului sunt de părere că nu există oportunități de formare profesională pentru personalul arheologic de specialitate angajat în cadrul lor și 3 instituții (12%) nu au răspuns. Referitor la oportunitățile de formare profesională pentru personalul arheologic de specialitate angajat temporar, 3 instituții (12%) au răspuns pozitiv la întrebarea de referință, 9 instituții (36%) au răspuns negativ și 13 instituții (52%) nu au răspuns.

În ceea ce privește tipurile de formare profesională oferite de către instituțiile de profil care au completat chestionarul, situația este prezentată în tabelul de mai jos.

	Tipuri de formare profesională pentru personalul arheologic de specialitate angajat pe durată nedeterminată	Tipuri de formare profesională pentru personalul arheologic de specialitate angajat pe durată determinată
formare instituțională în afara organizației	7	0
formare instituțională în cadrul organizației	1	0
formare individuală în afara organizației	9	2
formare individuală în cadrul organizației	5	1

Tabelul 16 – Tipuri de formare pentru personalul arheologic pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional

Per ansamblu, feedback-ul la aceste întrebări specifice a fost unul scăzut. De asemenea, toți angajatorii de profil care au răspuns chestionarului instituțional au precizat faptul că nu angajează personal arheologic de specialitate fără experiență anterioară. De asemenea, în opinia acestor instituții absolvenții cu specializarea istorie veche și arheologie sunt, de fapt, formați profesional în mică măsură pentru a practica arheologia și, ca urmare, își continuă în mod informal pregătirea în primii ani de angajare în cadrul acestor instituții. De asemenea, toate instituțiile care au completat chestionarul au precizat faptul că nu există cursuri de formare post-universitară pentru dobândirea unor abilități practice în domeniul arheologiei, iar pe cale de consecință această componentă de formare profesională este gestionată individual și informa de către instituție de profil în parte, în absența unei politici naționale relevantă pentru acest domeniu.

(8) Afiliere sindicală

Prin intermediul chestionarului instituțional a fost adresată o întrebare specifică referitoare la afilierea sindicală a personalului arheologic de specialitate angajat. Răspunsurile primite în acest sens sunt sintetizate în tabelul de mai jos.

	DA	NU
afilierea la un sindicat	11	13

Tabelul 17 – Situația afilierii sindicale pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional

Din cele 25 de instituții care au completat chestionarul, 11 instituții (44%) au răspuns afirmativ la această întrebare, în vreme ce 13 instituții (52%) au răspuns negativ și o instituție (4%) nu a răspuns acestei întrebări.

(9) Salarizare

ID instituție	Salariu lunar net conform contract de muncă pe durată nedeterminată cu normă întreagă (lei)			Salariu lunar net conform contract de muncă pe durată nedeterminată cu normă întreagă (euro)		
	Cel mai mic	Mediu	Cel mai mare	Cel mai mic	Mediu	Cel mai mare
ID1	810	2.302	3.038	180,80	513,83	678,13
ID 2	751	1.223	---	167,63	273	---
ID 3	718	876	2.107	169,26	195,53	470,31
ID 4	1.172	1.889	2.891	261,60	421,65	645,31
ID 5	940	942	2.512	209,82	210,26	560,71
ID 6	1.816	4.008	7.921	405,35	894,64	1.768,08
ID 7	---	---	---	---	---	---
ID 8	---	---	---	---	---	---

ID 9	884	---	---	187,32	---	---
ID 10	---	---	---	---	---	---
ID 11	---	---	1.283	---	---	286,38
ID 12	1.496	1.954	2.580	333,92	436,16	575,89
ID 13	776	2.415	3.993	173,21	539,06	891,29
ID 14	1.005	---	---	224,33	---	---
ID 15	1.176	2.018	3.808	262,5	450,44	850
ID 16	1.207	1.335	1.447	269,41	297,99	322,99
ID 17	---	---	---	---	---	---
ID 18	887	1.225	2.781	197,99	273,43	620,75
ID 19	---	---	1.750	---	---	390,62
ID 20	1.045	---	---	233,25	---	---
ID 21	---	---	---	---	---	---
ID 22	1.206	---	1.329	269,19	---	296,65
ID 23	823	---	---	183,70	---	---
ID 24	---	---	---	---	---	---
ID 25	1.322	1.684	1.953	295,08	375,89	435,93

[rata medie de schimb euro / lei 2013: 1 euro = 4,48 lei]

Tabelul 18 – Situația salarizării arheologilor pe baza feedback-ului la chestionarul instituțional

Pe baza datelor furnizate de către instituțiile de profil care au răspuns acestor întrebări specifice ale chestionarului instituțional, salariu mediu lunar net al unui arheolog în România este de 1.844,13 lei (411,36 euro), respectiv salariu mediu lunar brut al unui arheolog în România este de 2.618 lei (584,37 euro).

VIII.2. Datele obținute prin intermediul chestionarului individual

În total au fost înregistrate 125 de răspunsuri complete, valide pentru chestionarul individual.

(1) Vârsta

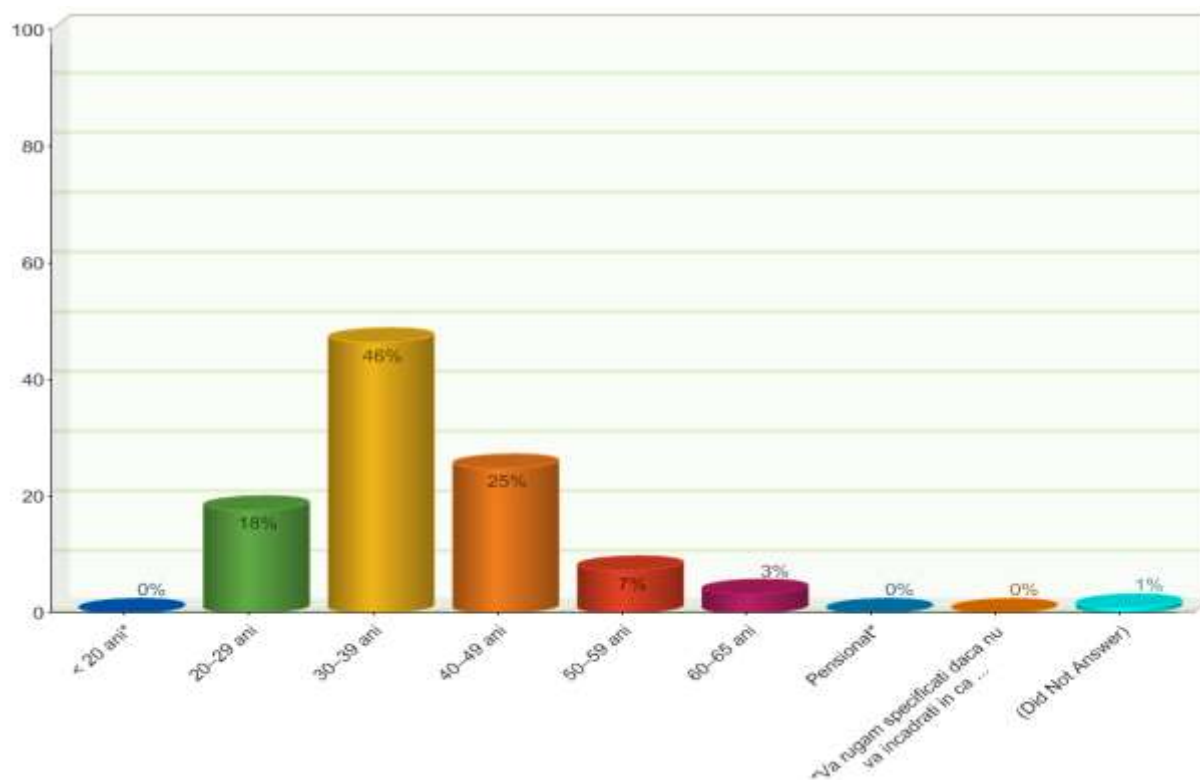

Figura 6 – Distribuția pe grupe de vârstă a arheologilor din România pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ nu există nici un arheolog cu vârsta sub 20 de ani în România;
- ✓ 23 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul au vârsta cuprinsă între 20 și 29 de ani, reprezentând 18%;
- ✓ 58 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul au vârsta cuprinsă între 30 și 39 de ani, reprezentând 46%;
- ✓ 31 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul au vârsta cuprinsă între 40 și 49 de ani, reprezentând 25%;
- ✓ 9 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul au vârsta cuprinsă între 50 și 59 de ani, reprezentând 7%;
- ✓ 4 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul au vârsta cuprinsă între 60 și 65 de ani (considerând 65 de ani vârsta legală de pensionare), reprezentând 3%;

- ✓ nici unul dintre arheologii care a completat chestionarul nu a declarat că este pensionar.

Însă este de luat în considerare faptul că datele publice din Registrul Arheologilor din România indică faptul că 7% din arheologii înregistrați în această evidență națională sunt pensionari în prezent.

(2) Sex

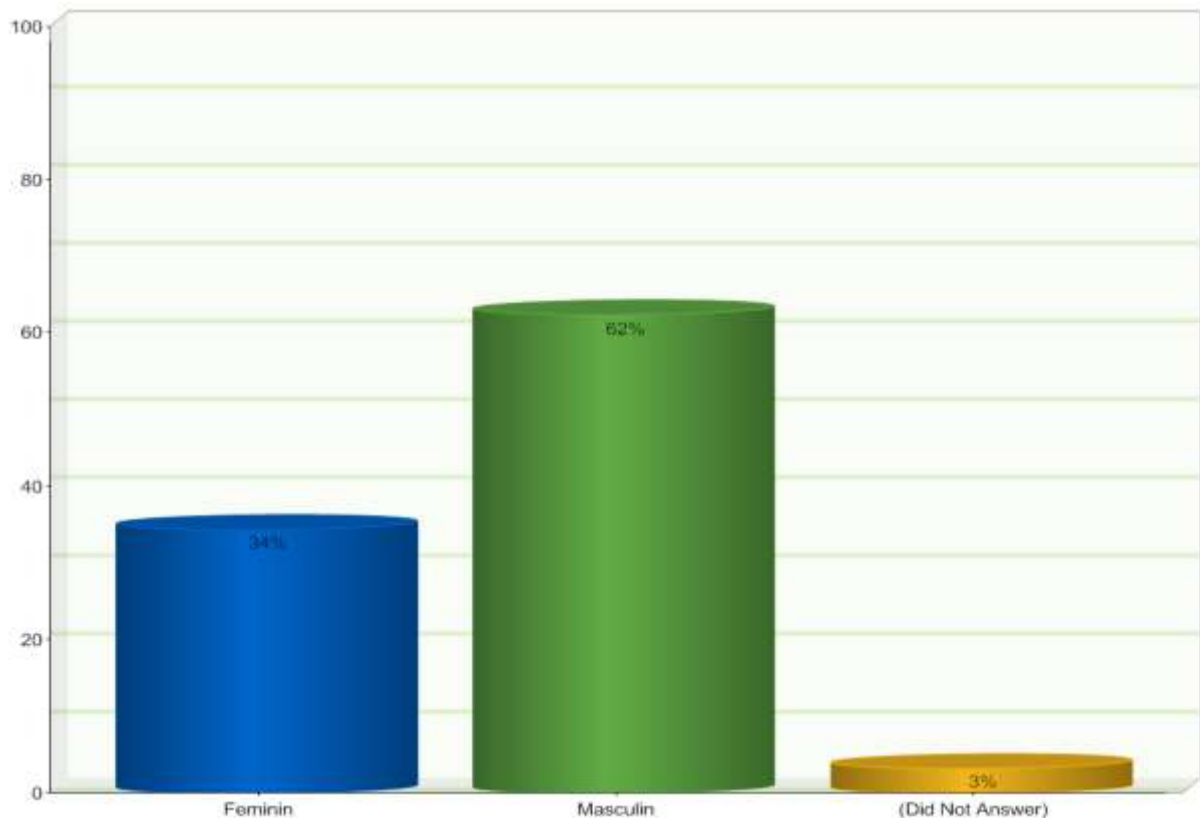

Figura 7 – Distribuția pe sexe a arheologilor din România pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 43 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt de sex feminin, reprezentând 34%;
- ✓ 78 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt de sex masculin, reprezentând 62%;
- ✓ 3% dintre arheologii care au completat chestionarul individual nu au răspuns la această întrebare.

Aceste date trebuie analizate comparativ cu cele cuprinse în Registrul Arheologilor din România.

Categorie	Sex feminin	Sex masculin	Procentaj / categorie / sex
debutant	112	209	13,05% v. 24,35%
specialist	69	173	8,94% v. 20,16%
expert	68	229	7,92% v. 26,68%
Total	249	611	29,91% v. 71,19%
procent	29%	71%	---

Tabelul 19 – Distribuția pe sexe a arheologilor înscriși în Registrul Arheologilor

Distribuția pe categorii de vârstă și sex a arheologilor care au răspuns chestionarului individual este cuprinsă în tabelul de mai jos.

Vârstă	Sex feminin	Sex masculin
<20 ani	---	---
20 – 29 ani	11	10
30 – 39 ani	19	39
40 – 49 ani	10	21
50 – 59 ani	4	5
60 – 65 ani	---	4
pensionat	---	---
nu au răspuns	2	

Tabelul 20 – Distribuția pe sexe și grupe de vârstă ale arheologilor pe baza feedback-ului la chestionarul individual

(3) Naționalitate

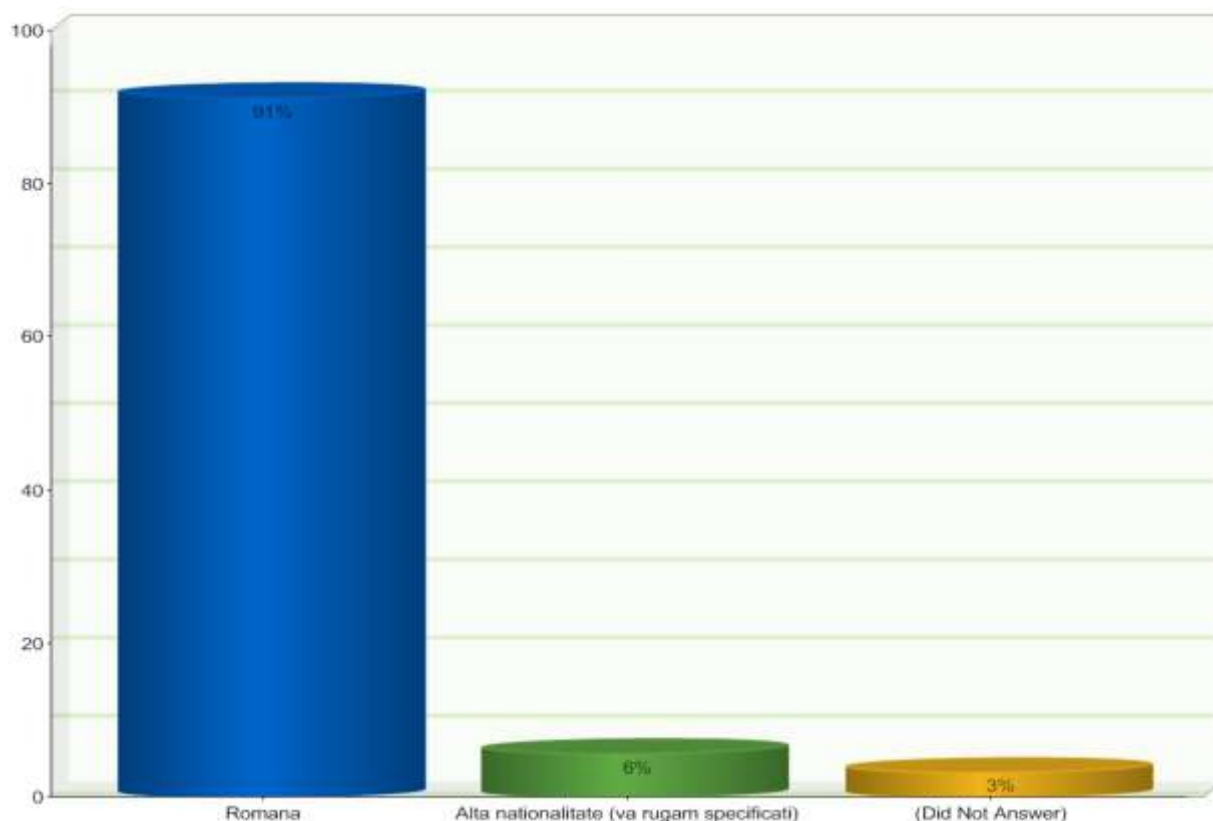

Figura 8 – Naționalitatea arheologilor din România pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 114 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt de naționalitate română, reprezentând 91%;
- ✓ 8 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt de altă naționalitate (foarte probabil făcând din confuzie referire la minoritățile naționale din România), reprezentând 6%;
- ✓ 3 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul nu au declarat nici o naționalitate, reprezentând 3%.

Naționalitate	Număr de arheologi conform Registrului Arheologilor din România
română	843
de altă naționalitate în cadrul UE	15
altă naționalitate decât precedente sau neprecizată	0

Tabelul 21 – Naționalitatea arheologilor pe baza datelor publice din Registrul Arheologilor

Este de subliniat faptul că, în cadrul proiectului, chestionarul instituțional a fost trimis numai către arheologi români, respectiv nu și către arheologi străini care participă la cercetări arheologice în România. Ca urmare, este posibil ca acei arheologi care au completat chestionarul individual răspunzând că sunt e altă naționalitate decât cea română să se considere drept membri ai unor minorități naționale din România.

Pentru moment, în legătură cu acest criteriu specific au fost analizate numai datele obținute prin aplicarea chestionarului individual. În viitorul apropiat, o analiză preliminară va fi realizată pe baza datelor publicate în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România (1999–2013)*.

În concluzie, nici unul dintre arheologii care au completat chestionarul nu sunt de altă naționalitate străină, respectiv alta decât română. Singurele date certe, provenite din surse de informare publică, referitoare la acest criteriu sunt cele existente în registrul Arheologilor din România, această evidență națională indicând un număr de arheologi străini (toți din state membre UE – Franța, Germania, Marea Britanie) atestați, respectiv autorizați să fie membri ai unor colective de cercetare ale unor situri arheologice din România.

(4) Expertiză profesională – calificări academice

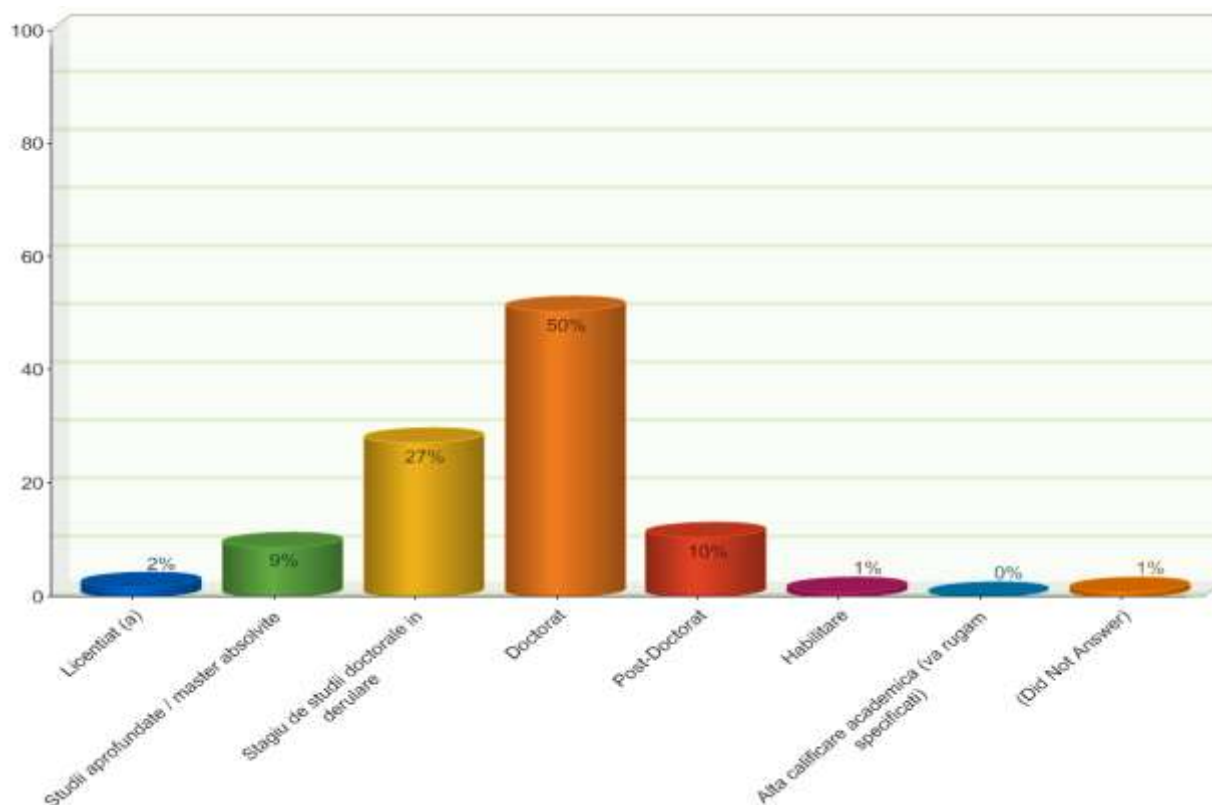

Figura 9 – Situația expertizei arheologilor din România – calificări academice (educație) pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 3 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul dețin o diplomă (universitară) de licență, reprezentând 2%;
- ✓ 11 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul dețin diplomă de studii aprofundate, reprezentând 9%;
- ✓ 34 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt înscriși într-un stagiu de studii doctorale, reprezentând 27%;
- ✓ 63 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul dețin diplomă de doctorat, reprezentând 50%;
- ✓ 12 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul au parcurs un stagiu de studii post-doctorale, reprezentând 10%;
- ✓ 1% dintre cei 125 de arheologi care au completat chestionarul au obținut abilitarea în domeniul de referință;
- ✓ 1% dintre cei 125 de arheologi care au completat chestionarul nu au răspuns la această întrebare.

Aceste date preliminare urmează să fie analizate comparativ, în viitorul apropiat, cu datele existente în Registrul Arheologilor din România, de vreme ce deținerea unei diplome de studii aprofundate în istorie veche și arheologie constituie criteriul minimal de atestare ca arheolog acreditat, conform prevederilor legislației de referință.

(5) Expertiză profesională – Unde a fost obținută cea mai înaltă calificare academică?

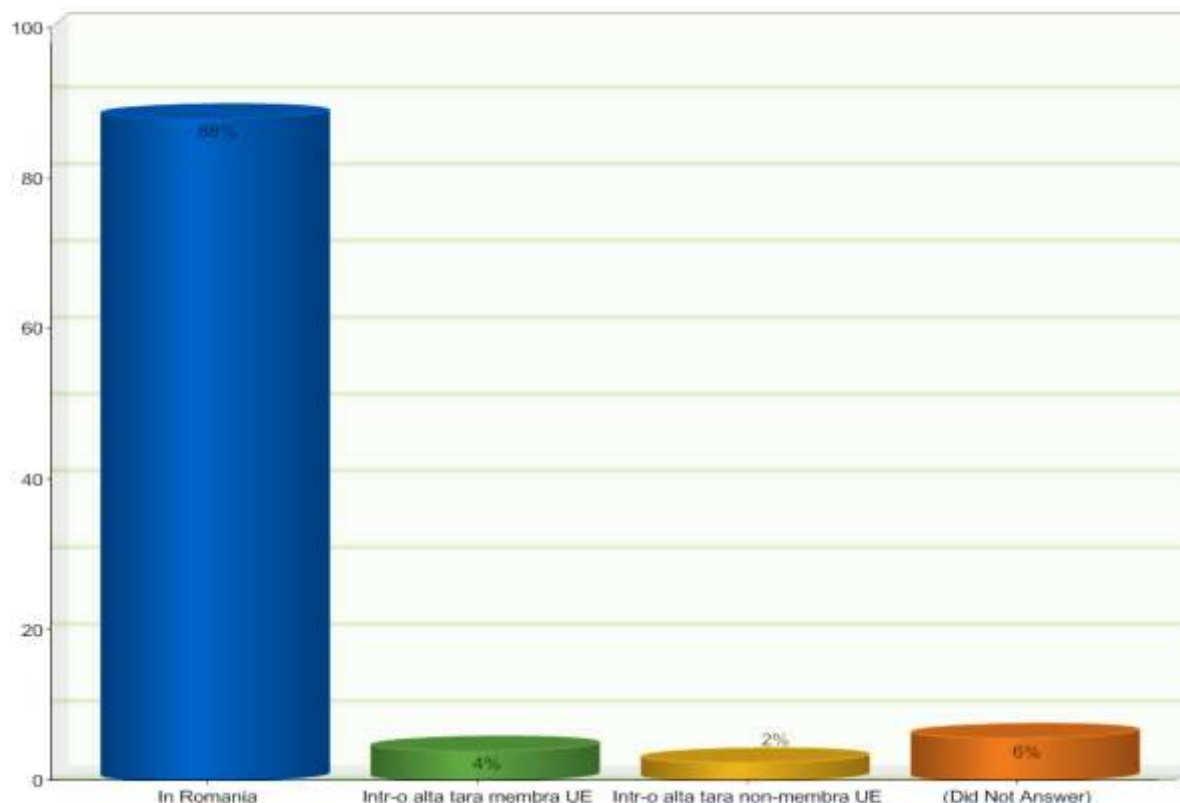

Figura 10 – Situația locului unde a fost obținută cea mai înaltă calificare academic pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 110 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul și-au obținut cea mai înaltă calificare academică (titlu științific) în România, reprezentând 88%;
- ✓ 5 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul și-au obținut cea mai înaltă calificare academică (titlu științific) într-o altă țară, membră a UE, reprezentând 4%;
- ✓ 3 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul și-au obținut cea mai înaltă calificare academică (titlu științific) într-o altă țară, care nu este membră a UE, reprezentând 2%;
- ✓ 6% dintre cei 125 de arheologi care au completat chestionarul nu au răspuns la această întrebare.

Pentru moment, referitor la acest criteriu specific sunt disponibile numai datele obținute din aplicarea și procesarea chestionarului individual.

(6) Expertiză profesională – atestare profesională conform categoriilor din Registrul Arheologilor din România

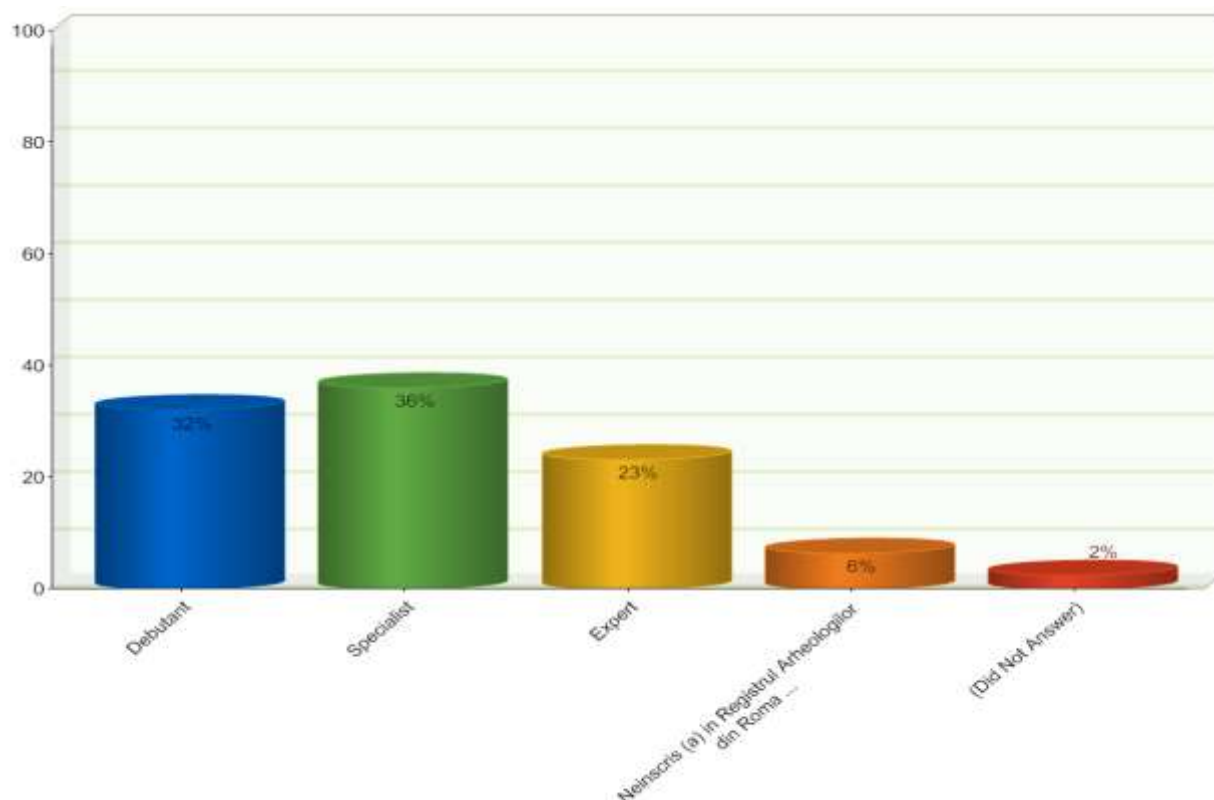

Figura 11 – Situația categoriilor de atestare profesională a arheologilor din România cf. Registrului Arheologilor pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 40 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt atestați ca arheologi debutanți, reprezentând 32%;
- ✓ 45 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt atestați ca arheologi specialiști, reprezentând 36%;
- ✓ 29 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt atestați ca arheologi experți, reprezentând 23%;
- ✓ 6% dintre arheologii care au completat chestionarul nu sunt înregistrați în Registrul Arheologilor din România;
- ✓ 2% dintre arheologii care au completat chestionarul nu au răspuns la această întrebare.

În ceea ce privește acest criteriu specific, se înregistrează o ușoară diferență între datele obținute din aplicarea chestionarului individual și cele existente în Registrul Arheologilor din România, acestea din urmă fiind mai relevante în acest caz.

Categorie de atestare arheologică	Date conform Registrului Arheologilor din România	Date conform chestionarului individual
debutant	306 (35,66%)	40 (32%)
specialist	252 (29,37%)	45 (36%)
expert	300 (34,96%)	29 (23%)

Tabelul 22 – Situația categoriilor de atestare profesională conform datelor publice din Registrul Arheologilor

După cum am menționat anterior, trebuie să fie avut în vedere și faptul că în Registrul Arheologilor din România, la categoria arheologi experți sunt înregistrați 61 de arheologi pensionari (7,1%) și 23 de arheologi decedați (2,68%), ceea ce arată că de fapt în România sunt activi un număr de circa 215 arheologi experți, reprezentând 25% din numărul total de arheologi atestați.

(7) Expertiză arheologică

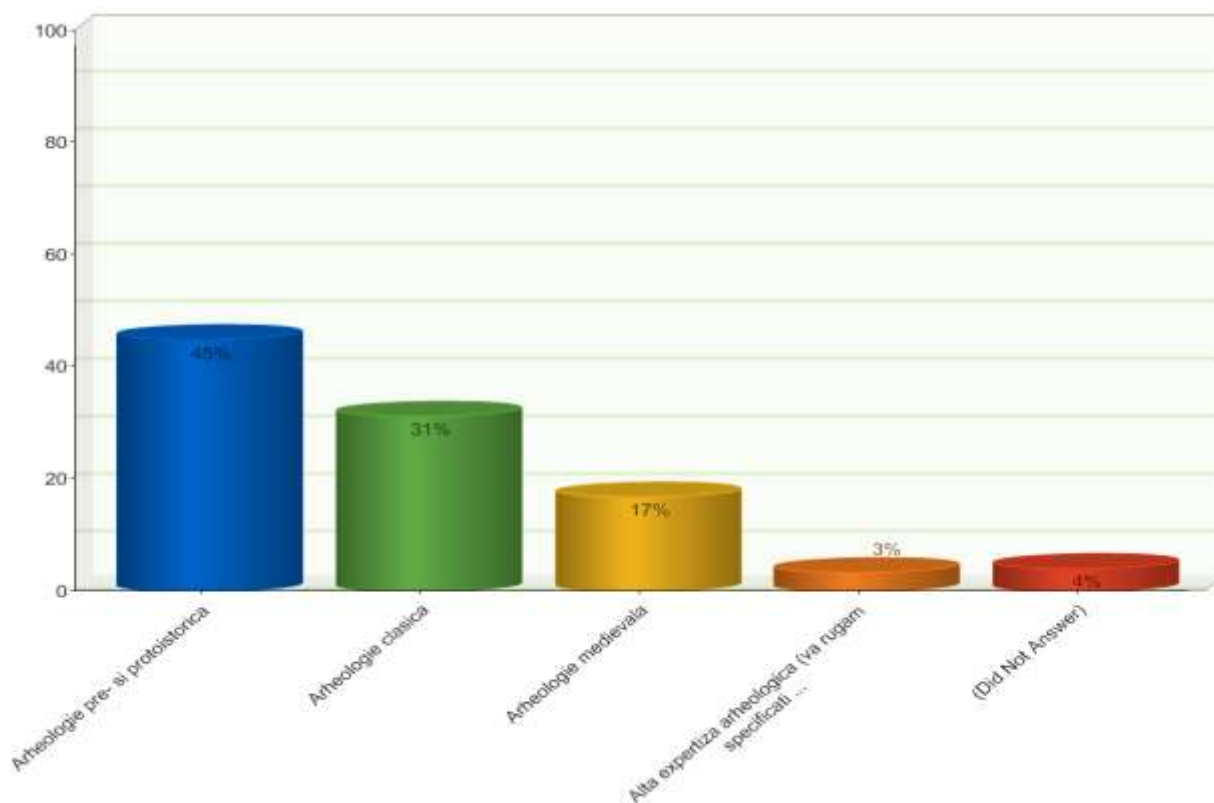

Figura 12 – Situația expertizei arheologice pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 56 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt specializați în arheologie preistorică, reprezentând 45%;
- ✓ 39 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt specializați în arheologie clasică, reprezentând 31%;
- ✓ 21 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt specializați în arheologie preistorică, reprezentând 17%;
- ✓ 3% dintre arheologii care au completat chestionarul sunt specializați în alt subdomeniu decât arheologia preistorică, clasică sau medievală;
- ✓ 4% dintre arheologii care au completat chestionarul nu au răspuns la această întrebare.

(8) Tip de angajare (contract de muncă)

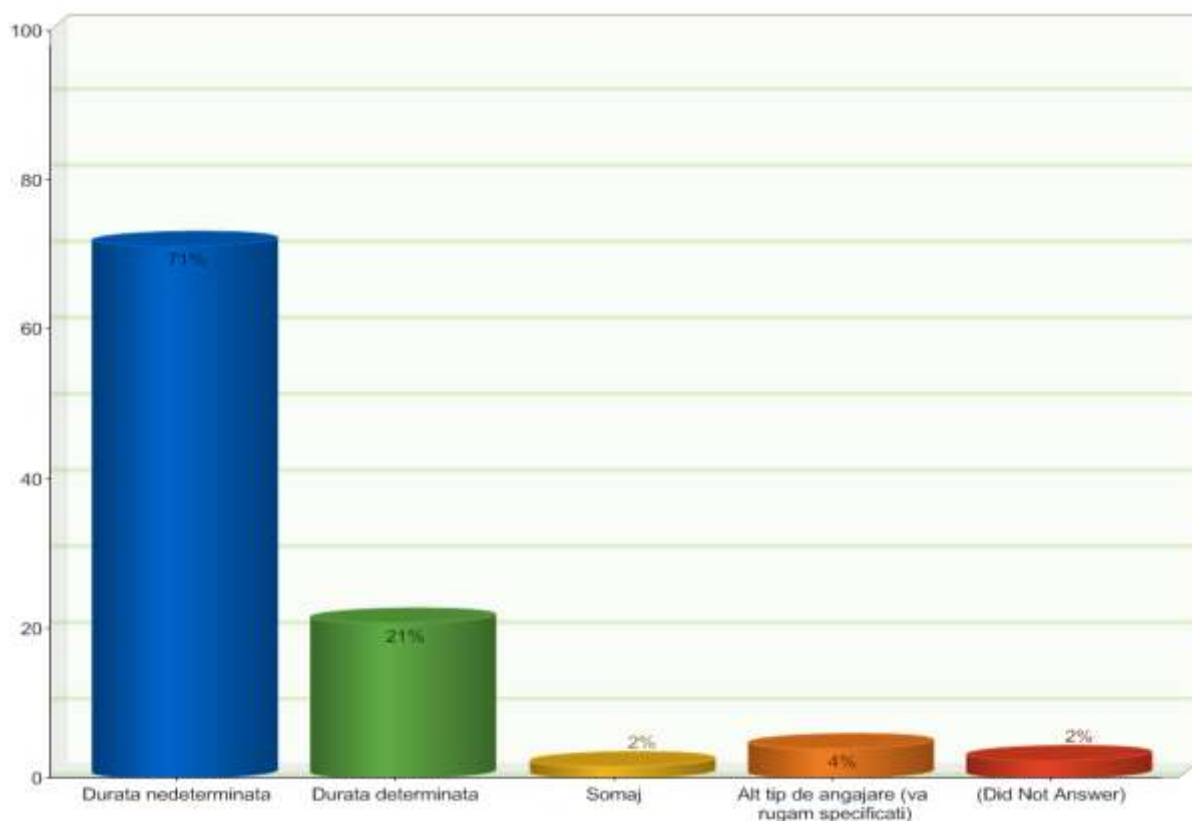

Figura 13 – Tipuri de angajări ale arheologilor din România pe baza feedback-ului la chestionarul Individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 89 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt angajați permanenți (contract de muncă pe durată nedeterminată cu normă întreagă), reprezentând 71%;
- ✓ 32 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt angajați temporar (contracte de colaborare, convenții civile etc.), reprezentând 25%;

- ✓ 2 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul au declarat că sunt șomeri, reprezentând 2%;
- ✓ 2% dintre arheologii care au completat chestionarul nu au răspuns la această întrebare.

În prezent (iulie 2014), rata medie a șomajului în România este de 5,09%, conform datelor publice disponibile la adresa <http://www.anofm.ro/files/comunicat%20de%20presa%20rata%20somaj%20iulie%202014.pdf>.

În conformitate cu legislația muncii din România, un contract de muncă pe durată nedeterminată cu normă întreagă într-o instituție publică (așa cum este cazul mării majorități ai angajatorilor de profil pentru domeniul arheologie) presupune un program de lucru de 8 ore zilnic, respectiv 40 de ore pe săptămână (luni – vineri). În ceea ce privește contractele de muncă temporare (pe durată determinată), acestea sunt asimilate în bună măsură unor contracte de muncă de tip part-time. Dacă fiind structura și conținutul chestionarului individual nu au fost obținute date care să permită o analiză comparativă între contractele de muncă permanente și cele temporare.

Tip de contract	Număr de arheologi	Procent
Contract permanent (normă întreagă)	89	71%
Contract temporar (normă redusă)	32	25%
Nespecificat	4	4%
Total	125	100%

Tabelul 23 – Tipuri de contracte de muncă pe baza feedback-ului la chestionarul individual

(9) Profilul instituțional al angajatorului

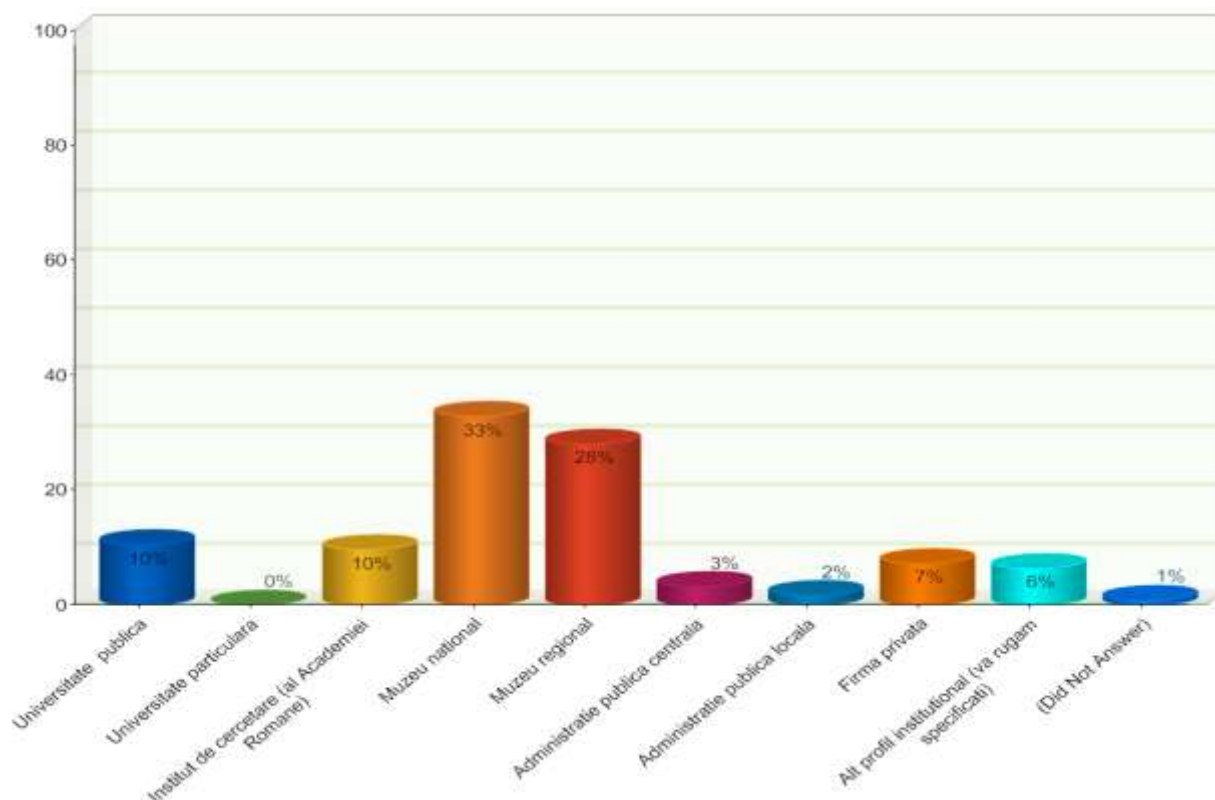

Figura 14 – Profilul instituțional al angajatorilor în domeniul arheologiei pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 13 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul lucrează într-o universitate de stat, reprezentând 10%;
- ✓ 13 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul lucrează într-un institut de cercetare al Academiei Române, reprezentând 10%;
- ✓ 41 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul lucrează într-un muzeu național, reprezentând 33%;
- ✓ 35 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul lucrează într-un muzeu județean (regional), reprezentând 28%;
- ✓ 6 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul lucrează într-o instituție a administrației publice centrale sau locale, reprezentând 5%;
- ✓ 9 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul lucrează într-o firmă privată, reprezentând 7%;
- ✓ 6% dintre arheologii care au completat chestionarul lucrează într-un alt tip de instituție decât cele menționate mai sus;
- ✓ 1% dintre arheologii care au completat chestionarul nu au răspuns la această întrebare.

Aceste date trebuie analizate comparativ cu cele obținute din interogarea bazei de date on-line a Registrului Arheologilor din România, care în acest caz conține date de mai mare acuratețe.

Tip instituție	Procent la nivel național pe baza datelor din Registrul Arheologilor	Procent la nivel național pe baza datelor din chestionarul individual
Universități	20,97%	10%
Institute de cercetare ale Academiei Române și alte institue de cercetare	11,98%	10%
Ministerul Culturii și direcțiile județene pentru cultură și patrimoniu cultural național	3,26%	5%
Muzee naționale	12,82%	33%
Muzee județene (regionale)	37,17%	28%
Alte tipuri de instituții (administrație centrală și locală, școli și licee, firme private etc.)	5,94%	7%
Instituții străine	1,51%	---
Fără afiliere instituțională certă	6,29%	6%

Tabelul 24 – Profil instituțional comparativ al angajatorilor în domeniul arheologiei

(10) Funcție de încadrare

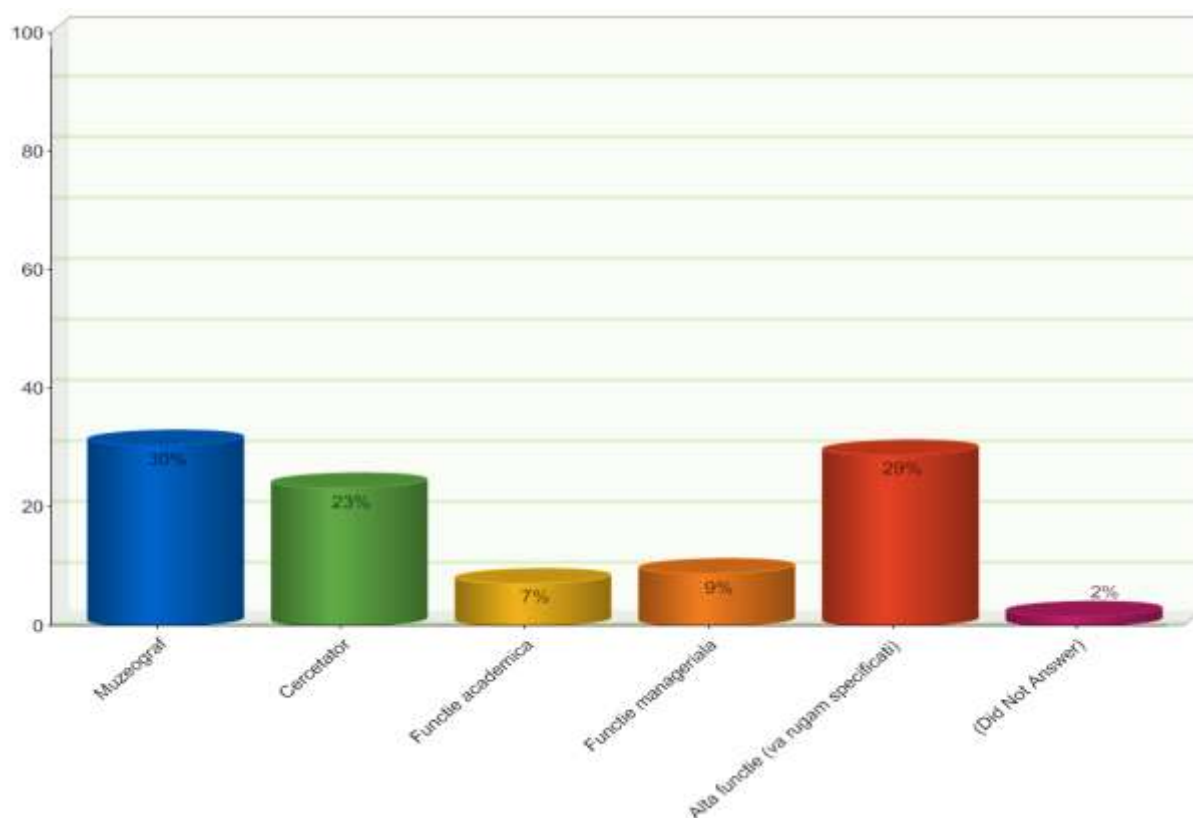

Figura 15 – Funcții profesionale (Posturi de încadrare) ale arheologilor din România pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 38 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt angajați ca muzeografi, reprezentând 30%;
- ✓ 29 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt angajați în funcții de cercetare (cercetător științific), reprezentând 23%;
- ✓ 9 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt angajați într-o funcție universitară, reprezentând 7%;
- ✓ 11 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt angajați în funcții de conducere, reprezentând 9%;
- ✓ 36 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt angajați în alte funcții decât cele indicate mai sus, reprezentând 29% (în acest caz putând fi vorba de arheologii angajați temporar);
- ✓ 2% dintre arheologii care au completat chestionarul nu au răspuns la această întrebare.

(11) Dinamica angajării (I) – evoluția anterioară

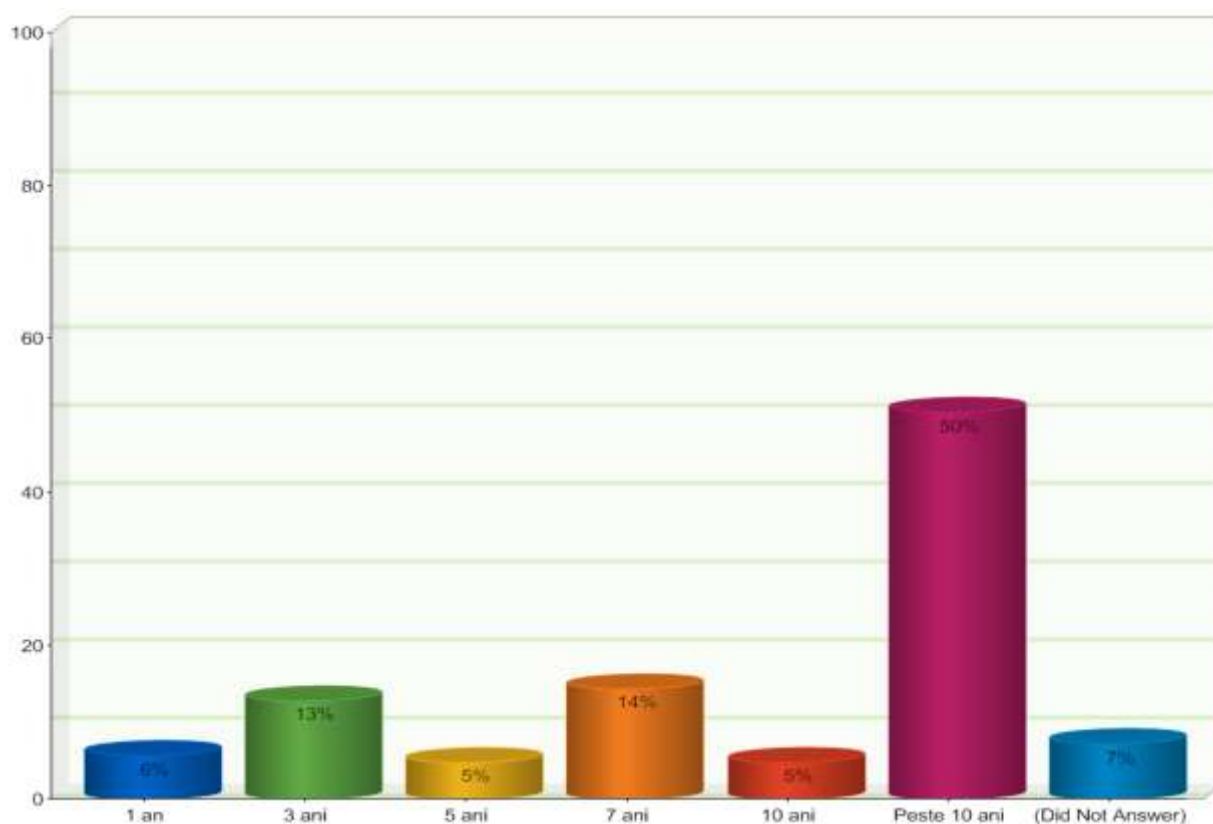

Figura 16 – Dinamica angajării arheologilor din România (I) – situația angajărilor anterioare pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 8 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul lucrează în domeniul arheologiei de mai bine de un an, reprezentând 6%;
- ✓ 16 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul lucrează în domeniul arheologiei de mai bine de 3 ani, reprezentând 13%;
- ✓ 6 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul lucrează în domeniul arheologiei de mai bine de 5 ani, reprezentând 5%;
- ✓ 18 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul lucrează în domeniul arheologiei de mai bine de 7 ani, reprezentând 14%;
- ✓ 69 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul lucrează în domeniul arheologiei de mai bine de 10 ani, reprezentând 55%;
- ✓ 7% dintre arheologii care au completat chestionarul nu au răspuns la această întrebare.

Informații cu privire la dinamica angajării în perioada precedentă, conform datelor obținute din completarea chestionarului instituțional sunt prezentate în Tabelul 10 de mai sus.

(12) Dinamica angajării (II) – evoluția de perspectivă

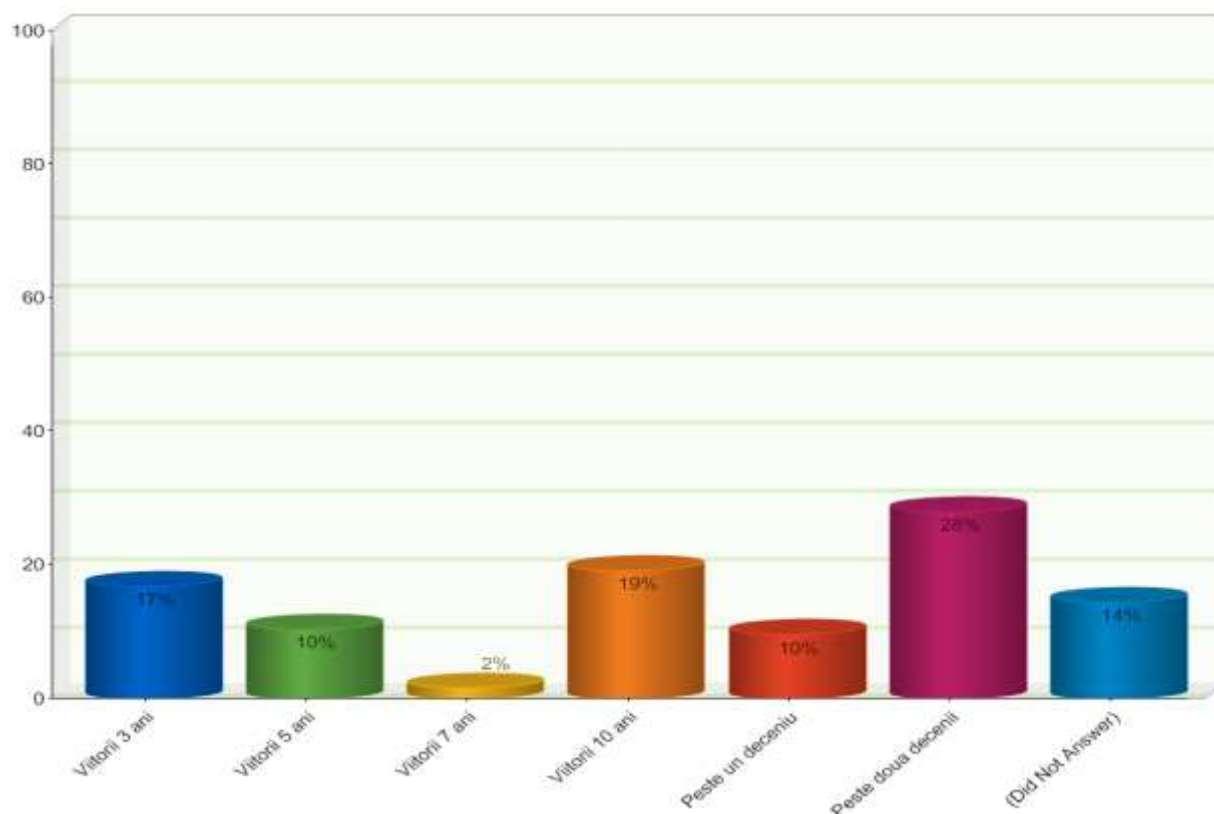

Figura 17 – Dinamica angajării arheologilor din România (II) – situația angajărilor viitoare pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 21 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul consideră că vor lucra în domeniul arheologiei în următorii 3 ani, reprezentând 17%;
- ✓ 13 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul consideră că vor lucra în domeniul arheologiei în următorii 5 ani, reprezentând 10%;
- ✓ 3 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul consideră că vor lucra în domeniul arheologiei în următorii 7 ani, reprezentând 2%;
- ✓ 36 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul consideră că vor lucra în domeniul arheologiei în următorii 10 ani, reprezentând 29%;
- ✓ 35 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul consideră că vor lucra în domeniul arheologiei în următorii 20 ani, reprezentând 28%;

- ✓ 14% dintre arheologii care au completat chestionarul nu au răspuns la această întrebare.

Informații cu privire la dinamica angajării în perioada următoare, conform datelor obținute din completarea chestionarului instituțional sunt prezentate în Tabelul 11 de mai sus.

(13) Salarizare (venit lunar net)

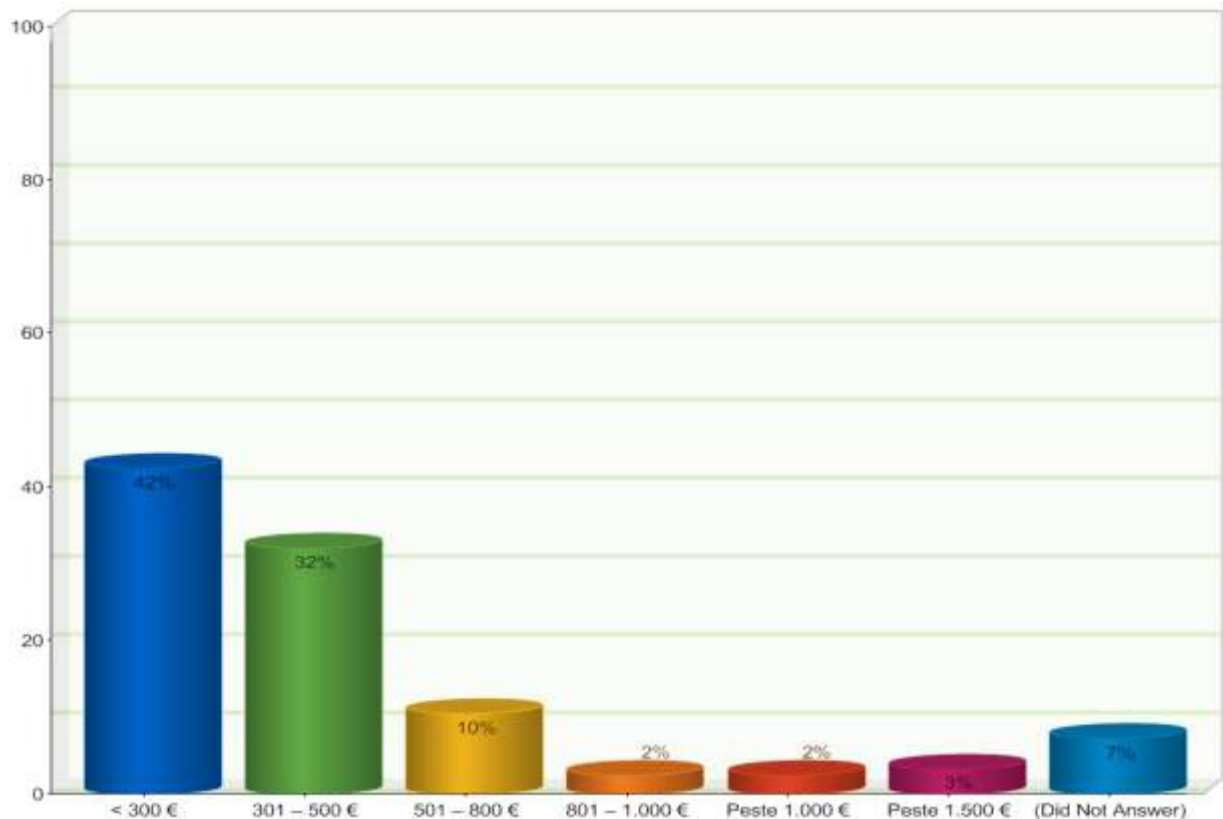

Figura 18 – Situația salariilor lunare nete ale arheologilor din România pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 53 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul apreciază că au un venit lunar net mai mic de 300 de euro, reprezentând 42%;
- ✓ 40 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul apreciază că au un venit lunar net între 301 și 500 de euro, reprezentând 32%;
- ✓ 13 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul apreciază că au un venit lunar net între 501 și 800 de euro, reprezentând 10%;

- ✓ 3 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul apreciază că au un venit lunar net între 801 și 1.000 de euro, reprezentând 2%;
- ✓ 3 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul apreciază că au un venit lunar net mai mare de 1.000 de euro, reprezentând 2%;
- ✓ 4 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul apreciază că au un venit lunar net mai mare de 1.500 de euro, reprezentând 3%;
- ✓ 7% dintre arheologii care au completat chestionarul nu au răspuns la această întrebare.

Data fiind structura și conținutul chestionarului individual, precum și modul de aplicare al acestuia, datele astfel obținute trebuie utilizate orientativ, oferind o perspectivă cu privire la nivelul salarizării arheologilor din România. Există alte două aspecte care trebuie luate în considerare, atunci când este analizată salarizarea arheologilor, respectiv: majoritatea arheologilor sunt angajați (cu contracte permanente sau temporare) ai unor instituții publice și salariile lor sunt, conform legislației de referință, confidențiale; un număr însemnat de arheologi realizează venituri temporare suplimentare din granturi de cercetare sau din lucrări de arheologie contractuală, dar nu doresc să discute deschis despre aceste chestiuni. În conformitate cu legislația din România, numai arheologii care ocupă posturi de conducere sunt obligați să-și completeze anual declarații de avere, care sunt publice.

Salariul minim brut lunar pe economie în România pentru luna iulie 2014 a fost de 900 de lei (circa 204,5 euro). Salariul mediu brut lunar pe economie în România pentru luna iulie 2014 a fost de 2.298 de lei (circa 516,4 euro).

(14) Afiliere profesională (la nivel național)

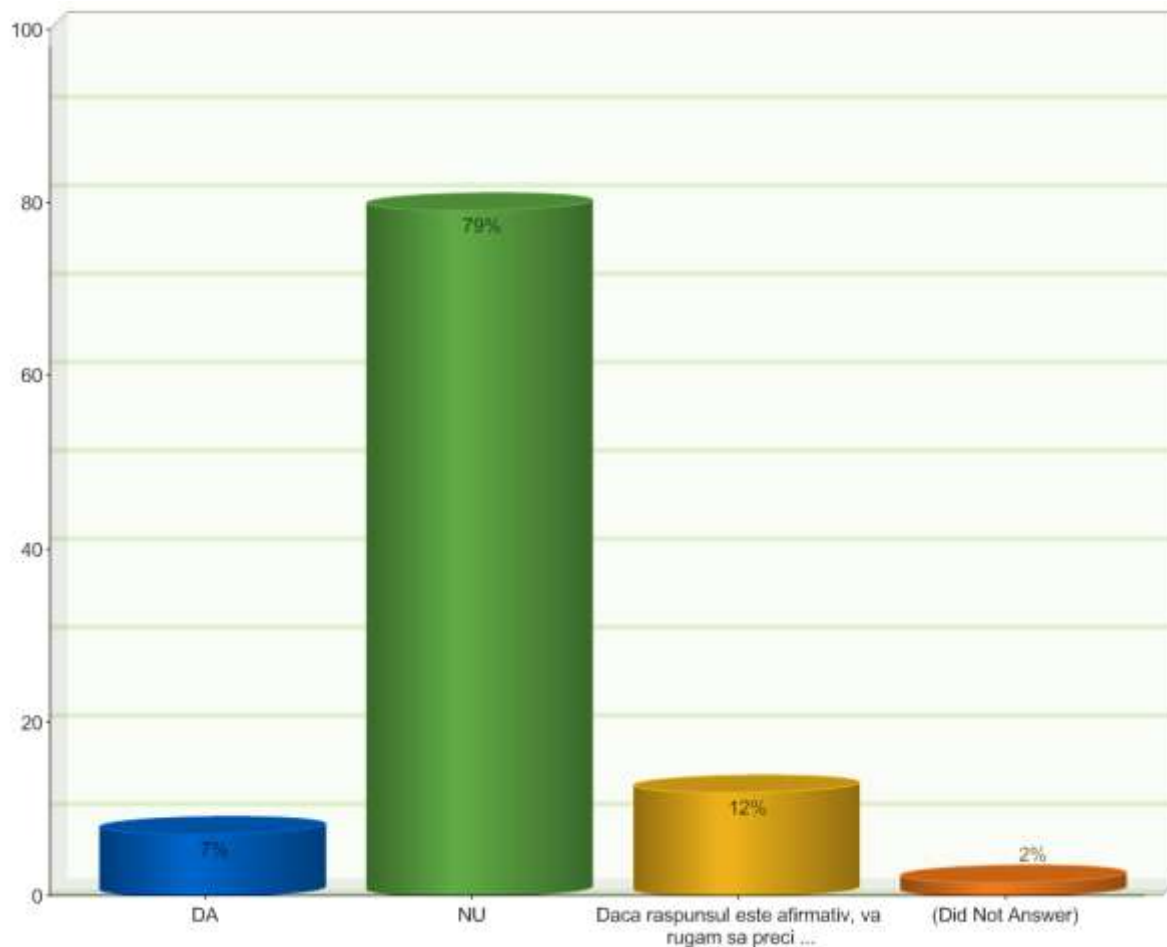

Figura 19 – Situația afilierii arheologilor din România la asociații profesionale în domeniu pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 9 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt membri ai unei asociații arheologice, reprezentând 7%;
- ✓ 99 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul nu sunt membri ai unei asociații arheologice, reprezentând 79%;
- ✓ 15 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul au indicat numele acestor asociații cărora le sunt membri, respectiv 12%;
- ✓ 15 archaeologists of the 125 who answered the questionnaire indicated the names of these associations, respectively 12%
- ✓ 2% dintre arheologii care au completat chestionarul nu au răspuns la această întrebare.

(15) Afiliere profesională (la nivel internațional – Asociația Europeană a Arheologilor / European Association of Archaeologists)

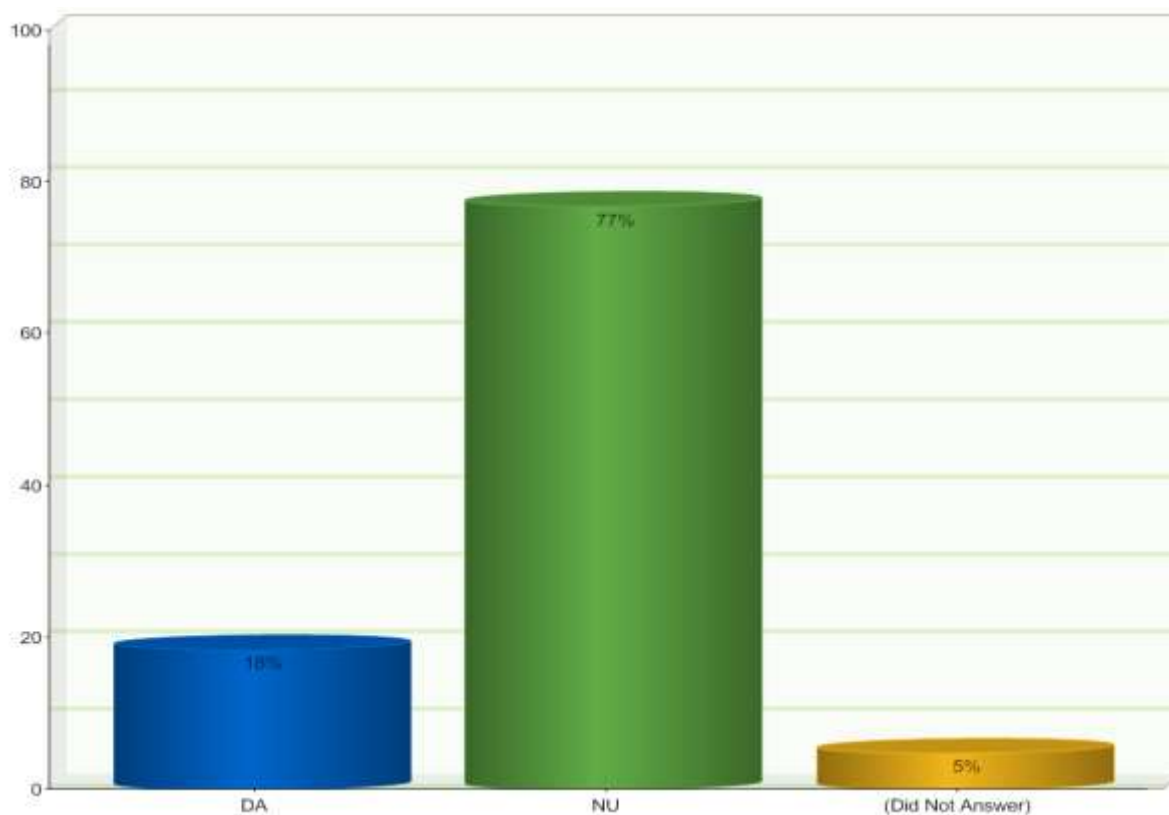

Figura 20 – Situația afilierii arheologilor din România la Asociația Europeană a Arheologilor (*European Association of Archaeologists*) pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 23 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul sunt membri ai Asociației Europene a Arheologilor (EAA – European Association of Archaeologists), reprezentând 18%;
- ✓ 96 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul nu sunt membri ai Asociației Europene a Arheologilor (EAA – European Association of Archaeologists), reprezentând 77%;
- ✓ 5% dintre arheologii care au completat chestionarul nu au răspuns la această întrebare.

(16) Disabilities

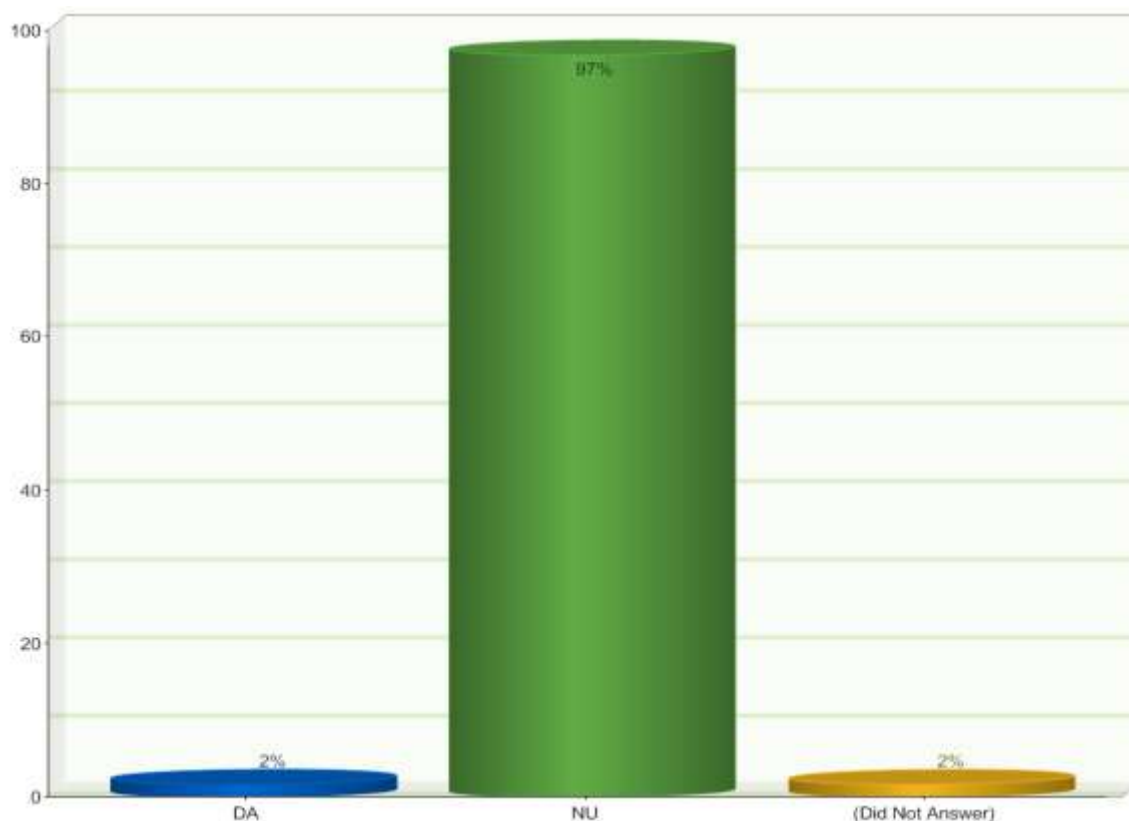

Figura 21 – Situația arheologilor cu dizabilități din România pe baza feedback-ului la chestionarul individual

Datele obținute pentru acest criteriu specific prin aplicarea chestionarului individual indică următoarele:

- ✓ 3 arheologi din cei 125 care au completat chestionarul se declară persoane cu dizabilități, reprezentând 2%;
- ✓ 121 de arheologi din cei 125 care au completat chestionarul nu sunt persoane cu dizabilități, reprezentând 96%;
- ✓ 2% dintre arheologii care au completat chestionarul nu au răspuns la această întrebare.

În România există o legislație specifică referitoare la persoanele cu dizabilități și drepturile acestora la angajare (Legea nr. 448/2006, cu completări în 2008). În anul 2013, Institutul pentru Politici Publice (IPP) a realizat un studiu la nivel național cu privire la gradul de angajare al persoanelor cu dizabilități. În conformitate cu rezultatele acestuia (disponibile la adresa www.ipp.ro/profiles.php?IDfile=170) numai 4,62% din numărul total al persoanelor cu dizabilități înregistrate la nivelul României sunt angajate la nivel național, iar numai 1% dintre acestea sunt angajate în instituții publice. Este de notat faptul că, în conformitate cu prevederile legale sus-menționate, orice angajator (instituție publică sau firmă privată) care are un număr de angajați permanenți mai mare de 50 este obligată să angajeze persoane cu dizabilități.

IX. Concluzii

Luând în considerare faptul că rata de răspuns atât pentru chestionarul instituțional, cât și pentru cel individual a fost de circa 25% din numărul celor vizați, concluziile de față au caracter preliminar și indică numai anumite tendințe actuale în ceea ce privește arheologia și profesiunea de arheolog în România.

Este evident faptul că arheologia este practică majoritar în cadrul unor instituții publice și firmele private asociate acestui domeniu (care oferă, în principal servicii de consultanță și management sau de topografie arheologică) au ezitat să răspundă acestui chestionar.

Un aspect critic este cel referitor la absența formării profesionale pentru practicarea arheologiei în afara programelor universitare. Anume, pe durata studiilor universitare un viitor arheolog dobândește o serie întreagă de noțiuni și cunoștințe teoretice, în vreme ce aspectele / competențele / abilitățile practice sunt lăsate – în bună măsură – la latitudinea viitorilor angajatori de profil. Dar majoritatea acestor angajatori, chiar și în cazul unor angajări temporare sunt interesați în principal să angajeze arheologi formați adecvat, deținători ai unor bune abilități practice. Dacă este să luăm în considerare faptul că în ultimii 5 ani mai bine de 80% din cercetarea arheologică de teren este reprezentată de cercetările preventive (diagnostic, săpătură, supraveghere), care presupun o bună adaptare la condițiile din teren și constrângerile de timp specifice domeniului, aspectelor tehnice ale săpăturilor preventive și ritmului rapid de cercetare, situația formării profesionale în domeniul arheologiei pare a fi mai degrabă alarmantă.

Angajarea cu contract de muncă pe durată nedeterminată (cu normă întreagă) s-a diminuat considerabil în ultimii 5 ani, pe fondul crizei economice și al politicilor guvernamentale privind angajarea în instituții publice. Practic, tinerii arheologii care și-au definitivat studiile de profil în ultimii 5 ani au avut la dispoziție foarte puține oportunități de angajare permanentă în domeniul arheologiei. Singura lor alternativă au reprezentat-o contractele de anjare temporară, ocazionate de proiecte de cercetare fundamentală (cu durată de 1 până la 3 ani) sau de contracte de cercetare arheologică preventivă determinate de construcția autostrăzilor. În vreme ce angajatorii de profil care au răspuns chestionarului consideră – în general – numărul de arheologi angajați în cadrul organizației proprii ca fiind adecvat, cu o ușoară tendință descrescătoare în perspectiva viitorilor 3 ani, arheologii care au completat chestionarul individual se dovedesc a fi mai degrabă optimiști în ceea ce privește implicarea lor în practicarea arheologiei pe termen mediu și lung.

Este de remarcat situația care se înregistrează în prezent referitor la categoriile de atestare profesională care sunt obligatorii pentru practicarea arheologiei în România, în conformitate cu prevederile legislației naționale de referință pentru Registrul Arheologilor. După cum a arătat-o cercetarea de față, arheologii experți, anume singurii autorizați în conformitate cu prevederile legale să coordoneze săpături arheologice reprezintă numai 35% din totalul arheologilor din România (iar numai circa $\frac{3}{4}$ din ei sunt activi, respectiv nu sunt pensionați sau decedați), în conformitate cu datele publice din Registrul Arheologilor. Dacă este să analizăm cifrele comparativ cu cele obținute din răsunsurile la chestionarul individual se poate observa că numai $\frac{1}{3}$ din arheologii atestați din România pot actualmente să coordoneze săpături sistematice (preventive sau sistematice / cu caracter programat) în calitate de arheolog expert. Această tendință trebuie coroborată cu scăderea numărului de stagii doctorale disponibile în România, în ultimii 3–5 ani, pentru specializarea istorie veche și arheologie, ca urmare a pensionării profesorilor universitari și a

cercetătorilor științifici cu drept de conducere a doctoratelor în domeniul de referință. De vreme ce, în conformitate cu prevederile legale, obținerea atestării ca arheolog expert (cu drept de a coordona săpături arheologice) poate fi obținută numai cu condiția absolvirii unui stagiu de studii doctorale în domeniul amintit, situația existentă poate fi caracterizată ca mai degrabă critică.

A fost observată o discrepanță semnificativă în ceea ce privește salarizarea, în condițiile în care majoritatea arheologilor cu vârsta sub 40 de ani au un salariu lunar mediu net mai mic de 500 euro, deși în conformitate cu legea este necesară o calificare academică înaltă, în special pentru a putea coordona săpături arheologice.

Numărul foarte mic de asociații arheologice (profesionale) din România comparativ cu sistemul actual de atestare a arheologilor reglementat de administrația centrală arată o discrepanță majoră între politica Ministerului Culturii privitoare la arheologi și profesiunea de arheolog și problemele reale cu care specialiștii în acest domeniu se confruntă (în special cei sub 40 de ani).

Date fiind rezultatele acestui studiu, este de dorit ca acesta să fie reluat (la o scară extinsă pe cât posibil) în următorii 3–5 ani, urmărind aceleași criterii specifice. De asemenea, vor fi interesant de cunoscut și analizat comparativ rezultatele cuprinse în raportul transnațional pentru a identifica posibile soluții în vederea îmbunătățirii situației actuale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Aitchinson, Edwards 2003 – Aitchison, K., Edwards, R., *Archaeology Labour Market Intelligence: Profiling the Profession 2002/03*. Cultural Heritage National Organisation: Bratford. Institute of Field Archaeology: Reading

Angelescu 2007 – Angelescu, M.V., *Quality management in Romanian archaeology*, în W.J.H. Willems, M.H. van den Dries (eds.), *Quality Management in Archaeology*, Oxbow Books, 2007, p. 13–21

Gheorghiu, Schuster 2002 –Gheorghiu, D., Schuster, C., *The avatars of a paradigm: A short history of Romania archaeology*, în P.F. Biehl, A. Gramsch, A. Marciniak (Hrsg.), *Archäologien Europas / Archaeologies of Europe. Geschichte, Methoden und Theorien / History, Methods and Theories*, Waxmann, Münster / New York / München / Berlin, 2002, p. 289–301

Vulpe 2005 – Vulpe, Al., *Celebrating 170 Years of Archaeology in Romania*, în *Dacia. Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne*, NS, 48–49 (2004–2005), 2005, p. 5–6